

Miljøstyrelsens generelle høringsnotat vedrørende forslag til Natura 2000-planer for 2022-2027

Indhold

1.	Indledning	2
2.	Lovgrundlag	3
3.	Målsætninger	4
4.	Indsatsprogram	7
1.	Mål, indsatsprogram og ambitionsniveau	7
2.	Virkemidler, trusler, forstyrrelser og modstridende naturinteresser	13
5.	Økonomi	16
6.	Rollefordeling	18
7.	Udpegningsgrundlag og områdegrænser	18
8.	Klima	19
9.	Offentlighed og høring	20
10.	Datagrundlag	21
11.	Generelle bemærkninger, der falder uden for høringen .	23
1.	Naturnationalparker	23
2.	Konkrete bemærkninger til tilskudsordninger	24
3.	Vedvarende energi	24
4.	Natur, der er omfattet af kategori 1-natur – beskyttelse i husdyrloven.	25
5.	Udpegning af havstrategiområder	25
6.	Udpegningsgrundlag og justering af Natura 2000-områdernes grænser	25
7.	Diverse	25

1. Indledning

Forslag til Natura 2000-planer har været i offentlig høring fra den 21. februar til den 25. maj 2022. Natura 2000-planerne er sendt i høring direkte til relevante myndigheder, organisationer, foreninger, nationalparker og særligt berørte lodsejere, jf. miljømålsloven § 43. Høringen har ligeledes været annonceret på Miljøstyrelsens hjemmeside og er lagt på Høringsportalen.

Der er i alt indkommet ca. 440 høringssvar, hvoraf flere berører forskellige emner og/eller Natura 2000-områder i samme høringssvar. Alle høringssvar er gennemgået, og indholdet af de enkelte høringssvar er fordelt hhv. på emner af generel karakter og emner, der vedrører konkrete Natura 2000-planer og områder. Således behandles de temaer, der går på tværs af alle planer eller vedrører generelle spørgsmål i dette høringsnotat, mens øvrige, konkrete spørgsmål til den enkelte Natura 2000-plan behandles i de lokale høringsnotater. Der udarbejdes et lokalt høringsnotat for hver Natura 2000-plan. Eventuelle ændringer af den enkelte plan kan derfor ikke læses ud af dette høringsnotat, men vil fremgå af de lokale høringsnotater.

Høringssvarene er i dette notat sorteret efter emner og gengivet i hovedtræk, og Miljøstyrelsens kommentarer til de enkelte emner er anført i kursiv. Flere af høringssvarene berører emner, som ligger uden for rammerne af høringen af Natura 2000-planerne og deres indhold f.eks. kommentarer til gældende lovgivning, ønsker om ændringer af Natura 2000-områdernes grænser eller ønsker om strukturelle ændringer vedr. de kommende nationalparker m.v. Sådanne høringssvar kan være kort gengivet, men er kun i et begrænset omfang kommenteret.

I forbindelse med gennemgangen af de indkomne høringssvar, og færdiggørelsen af Natura 2000-planerne har Miljøstyrelsen endvidere foretaget mindre sproglige/redaktionelle justeringer til Natura 2000-planernes ordlyd, samt nogle småændringer i kortmaterialet, uden at det er særligt nævnt i dette eller de lokale høringsnotater. Det omhandler eksempelvis fejl.

Der er i forbindelse med udgivelsen af de nye Natura 2000-planer, ligeledes kommet en ny MiljøGis, som kan ses på Miljøstyrelsens hjemmeside, under fanen 3. generation Natura 2000 planer.

Tidligere har fuglene ikke været formuleret i de overordnede målsætninger på nationalt plan. Dette er nu ændret, og et afsnit er tilføjet planerne. For at sikre, at der skrives det korrekte i forhold til den fortolkning, som Miljøstyrelsen arbejder med, justeres den overordnede målsætning for alle Natura 2000-områder, der indeholder fuglebeskyttelsesområder. Den endelige overordnede målsætning lyder derfor således:

”Naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget skal bidrage til at opnå gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau, og fugle på udpegningsgrundlaget skal bidrage til at sikre bestandsstørrelsen på nationalt niveau.”

For Natura 2000-områder, der kun består af et fuglebeskyttelsesområde, er den overordnede målsætning ligeledes blevet opdateret så det fremgår korrekt i forhold til områdets udpegningsgrundlag.

Registrering af arealandel med invasive plantearter blev foretaget som et led i kortlægningen af lysåben- og skovhabitatnatur i perioden 2016-2019. Miljøstyrelsen har efterfølgende fået forskere og fageksperter til at vurdere de ikke hjemmehørende arter i Danmark med henblik på at vurdere, hvilke arter, der er invasive. Det har medført nogle ændringer af hvilke arter, der anses som invasive. Se yderligere uddybning af dette under afsnit 4.1, mål, indsatsprogram og ambitionsniveau.

Miljøstyrelsen har på baggrund af høring af udkast til Natura 2000-planer med tilhørende SMV'er udarbejdet en sammenfattende redegørelse. Af den sammenfattende redegørelse fremgår det blandt andet hvordan miljøhensyn er integreret i planerne, og hvordan udtalelser i offentlighedsfasen er taget i betragtning. Den sammenfattende redegørelse er offentliggjort i forbindelse med Natura 2000-planernes endelige vedtagelse og kan findes på Miljøstyrelsens hjemmeside under Natura 2000-planer.

Af hensyn til overblikket og læsevenligheden nævnes alene organisationer, virksomheder og kommuner med navn. Lodsejere og borgere og er samlet under betegnelsen borger. Enmandsvirksomheder/småvirksomheder er ligeledes benævnt som erhvervsvirksomhed i notatet. Alle høringssvar kan findes på Miljøstyrelsens hjemmeside.

I Miljøstyrelsens kommentering af høringssvarene henvises der til eksisterende lovgivning og øvrigt materiale som f.eks. vejledninger, hvor dette er relevant. Formålet hermed er at synliggøre sammenhængen mellem de endelige planer og det formelle grundlag, planerne er baseret på.

2. Lovgrundlag

Miljøstyrelsen har modtaget flere høringssvar, som rejser spørgsmål af juridisk karakter. Nogle høringssvar vedrører emner, som ligger uden for rammerne af høringen af Natura 2000-planerne, f.eks. ønsker om lovændringer. Disse høringssvar behandles ikke i dette afsnit, men er kort opsummeret i sidste del af notatet, under pkt. 11.

Høringssvar med juridisk indhold, og som ligger inden for rammerne af høringen, har især berørt følgende punkter:

- Kobling til vandområdeplaner
- Støtteordninger og aftaler
- Habitatvurdering i forbindelse med konkrete projekter

Kommunernes Landsforening, Nationalpark Kongernes Nordsjælland, Næstved Kommune og DN Aalborg anmoder om, at Miljøstyrelsen sikrer sig, at der er den nødvendige sammenhæng mellem vandområdeplanernes indsatser og varetagelsen af de forpligtelser, der gælder ift. Natura 2000-områderne. Danmarks Jægerforbund er bekymret for, om de nødvendige tiltag, der skal sikre god marin naturtilstand i de udpegede Natura 2000-områder, kan blive overset mellem Natura 2000-planerne og Vandområdeplanerne.

Kommunernes Landsforening peger på, at flere kommuner har forsøgt at få en endelig tilkendegivelse i forhold til, om et projektforslag er direktivimplementerende eller ej, og opfordrer Miljøstyrelsen til fremover at overveje at give forhåndsgodkendelse på baggrund af projektforslag.

Odense Havn forstår planudkastet sådan, at nuværende §3 områder får en ophøjet beskyttelsesstatus, så disse ikke kan flyttes og erstattes af anden natur, måtte andre interesser finde det nødvendigt - og finder denne praksis problematisk og ikke acceptabel.

”Ja tak til natur. Nej tak til en indhegnet Naturnationalpark i Tranum” gør indsigelse imod, at der ikke er gennemført vurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte Natura 2000-planer. De anfægter, at Naturstyrelsen afviser Habitatdirektivets krav om screening og konsekvensvurdering jf. artikel 6.3 ved at henvise til planer, som Naturstyrelsen anser for forbundet direkte med eller nødvendige for forvaltningen af Natura-2000 områdets forvaltning. Denne undladelse medfører, at afvisningen af krav om screening/konsekvensvurdering mangler den fornødne præcision, mening og gyldighed.

Vestjysk opfordrer til at de frivillige aftaler med lodsejere overholdes, og at lodsejerne altid kan komme let ud af aftalerne. Landbrug og Fødevarer mener, at i og med der ikke er nogen mindstekrav i forhold til, hvornår et areal kan kortlægges som habitatnaturtype, og der heller ikke stilles krav til tilstand eller prognoser for udviklingen af områderne, kan ammoniakreguleringen forekomme ganske uproportional i forhold til de begrænsede positive effekter, der kan opnås for naturen.

Miljøstyrelsens kommentarer

Der er en arbejdsdeling mellem Natura 2000- og vandområdeplanerne, så vandplanlægningen håndterer vandkvalitet i vandløb, søer over 5 hektar, kystvande og fjorde, mens Natura 2000-planlægningen tager sig af søer under 5 hektar og hydrologien på terrestriske naturarealer.

Med vandområdeplanerne og de tilhørende indsatsprogrammer gennemføres indsatser til opfyldelse af vandplanlægningens mål om god økologisk tilstand i vandløb, søer og kystvande. Disse indsatser bidrager tillige til at opfylde bevaringsmålsætningerne for akvatiske arter og naturtyper i overensstemmelse med de bevaringsmålsætninger, der fremgår af Natura 2000-planen for området. Udkast til Vandområdeplanerne for 2021-2027 og de tilhørende bekendtgørelser med miljømål og indsatsprogrammer findes på Miljøstyrelsens hjemmeside. De konkrete indsatser, der skal gennemføres i seneste planperiode, er sammenfattet i udkastet til vandområdeplanernes kapitel 7, der vil blive færdiggjort på grundlag af høring. Vandområdeplanernes indsatser omfatter både forebyggelse af yderligere forringelser, fx ved regulering af lokale kilder til forurening og genopretning af god tilstand, og ved genslyngning af vandløb og fjernelse af spærringer. Kommunerne har ansvaret for gennemførelse af den del af indsatsen, som omfatter spildevandsudledninger og de fysiske forhold i vandløb og

søer herunder restaurering. Kommunerne skal i samarbejde med Miljøstyrelsen koordinere indsatsen i de kommunale Natura 2000-handleplaner og Natura 2000-skovhandleplaner.

Direktiverne er sidestillede og et direktiv har derfor ikke forrang i forhold til et andet. Det fremgår af vandrammedirektivets artikel 4, stk. 8 og 9. Hvis kommunen på ingen måde kan opfylde kravene ift. begge direktiver, må kommunen ansøge om fravigelse af kravet i vandområdeplanen.

Natura 2000-planerne er ikke habitatvurderet, da planerne er en national udmøntning af habitatdirektivets krav om at udarbejde en forvaltningsplan, som er nødvendig for og direkte forbundet med forvaltningen af de udpegede Natura 2000-områder. Efter habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, og habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 1, skal planer og projekter ikke habitatvurderes, hvis de er direkte forbundet med eller nødvendige for Natura 2000-områdets forvaltning. For vejledninger i artikel 6, anbefales det at læse Europa-kommissionens vejledning om forvaltning af Natura 2000-lokaliteter i ”Forvaltning af Natura 2000-lokaliteter. Bestemmelserne i artikel 6 i habitatdirektivet 92/43/EØF”. Som supplerende vejledning henvises der til ”Vurdering af planer og projekter i forbindelse med Natura 2000-lokaliteter – Metodisk vejledning om artikel 6, stk. 3 og 4, i habitatdirektivet 92/43/EØF”.

Miljøstyrelsen kan bemærke, at da overvågningen hverken er en plan eller et projekt, som kræver en tilladelse, kan/skal der ikke gennemføres en miljøvurdering (eks. en konsekvensvurdering).

Miljøstyrelsen kan ligeledes oplyse om, at kommunerne er myndighed og har ansvaret for at vurdere om et fremtidigt projekt er direktivimplementerende.

Miljøstyrelsen kan endvidere bemærke, at Natura 2000 kun vedrører habitatnatur, og ifølge habitatdirektivets art. 6.3 er medlemslandene forpligtet til at beskytte habitatnatur i forbindelse med projekter. Habitatnatur kan samtidig være §3 natur. I den nationale lovgivning er habitatdirektivet blandt andet implementeret i naturbeskyttelsesloven og habitatbekendtgørelsen.

Natura 2000-planerne er bindende for myndighederne, men det lægges til grund, at den konkrete indsats i videst muligt omfang gennemføres ved frivillige aftaler. Frivillighed er fundamental i gennemførelsen af Natura 2000-planerne og vigtig for at sikre og fastholde den positive lodsejertilgang til at sikre naturen. Langt størstedelen af den foreslåede indsats bliver gennemført på allerede naturbeskyttede arealer, der ikke kan indgå i den intensive landbrugsdrift/produktion, og hvor den ønskede indsats og de tilknyttede tilskudsordninger giver mulighed for tilskud og finansiering af projektudgifter.

I forhold til spørgsmålet om ny kortlægning af naturtyper kan det ikke udelukkes, at en indsats, som i overensstemmelse med Natura 2000-planens retningslinjer udvider naturtyper kan få betydning for den eksisterende drift af umiddelbart tilstødende arealer. Det er imidlertid Miljøstyrelsens vurdering, at etablering og den dertilhørende kortlægning af ny natur vil ske i tilknytning til eksisterende natur og derfor kun i begrænset omfang vil kunne få betydning for andre lodsejere ved f.eks. regulering efter husdyrgodkendelsesloven. Det kan tilføjes, at der i praksis er et mindstemål for kortlægning af de fleste naturtyper (svarende til §3-beskyttelse) og at der ved berettiget tvivl om tilstedeværelse af en bestemt naturtype i konkrete sager kan ske en efterprøvning af kortlægning.

3. Målsætninger

Høringssvarene vedrørende målsætninger har især berørt følgende emner:

- Målsætninger generelt
- Målsætninger for arter og naturtyper
- Marine naturtyper

Danmarks Naturfredningsforening (DN) indstiller, at det præciseres i rammesætningen for planerne, at planerne som minimum skal sikre, at tilbagegangen i bevaringsstatus for en række naturtyper og arter vendes til en positiv udvikling i løbet af 3. planperiode. DN undrer sig ligeledes over, at der for nogle planer tydeligt er fremhævet hvilke naturtyper og arter, der skal sikres fremgang, mens dette ikke er tilfældet i andre planer, og der opfordres til, at alle planer følger samme struktur.

Struer og Jammerbugt Kommuner samt Lindenborg Gods A/S bemærker, at der i planerne lægges vægt på, at naturens egne dynamikker skal bruges i naturforvaltningen, mens der i de overordnede og konkrete målsætninger bruges nøgleord som bevaringsstatus, arealkrav og krav til tilstandsklasser, som de mener er i modsætning. Næstved Kommune mener ikke at målsætningen om en dynamisk forvaltning er til at finde i planerne på en meningsfuld måde.

En erhvervsvirksomhed mener, at der er modstridende interesser mellem indsatsen for at fremme naturlige dynamikker herunder urørt skov og ønsket om skovnaturtypebevarende drift. Der ønskes en prioritering. Horsens Kommune mener, at der er behov for at supplere med præciserende målsætninger, der inddrager eventuel anden viden om det bestemte naturområde specifikt og om naturtypen generelt.

Syddjurs og Faaborg-Midtfyn Kommune vurderer overordnet, at planerne, som de foreligger i udkast, er så ukonkrete i deres målsætninger, at de i praksis ikke forpligter stat, kommune og private til en effektiv indsats for biodiversiteten. Vesthimmerlands og Faaborg-Midtfyn Kommune og Danmarks Naturfredningsforening Aalborg mener, at planudkastene generelt fremstår meget overordnede.

Hjørring Kommune, anfører, at som følge af de naturlige dynamikker langs kysten vil naturtyperne eller arealforholdet mellem naturtyperne ændre sig over tiden. Det kan på sigt få betydning for de konkrete målsætninger for naturtyperne på trods af en hensigtsmæssig forvaltning.

Faaborg-Midtfyn Kommune spørger til, hvor begrundelsen ligger for ikke at inkludere potentialerne for de enkelte naturtyper i planen?

Danmarks Naturfredningsforening Helsingør påpeger, at de generelle retningslinjer for at sikre udpegningsgrundlaget ikke med sikkerhed kan forventes at blive udført, når områderne udlægges til nationalpark, hvor dyrene alene uden menneskers indblanding skal udføre den foreslåede pleje. Pleje på naturens præmisser kan medføre store ændringer, som kan resultere i, at udpegningsgrundlaget ikke kan opretholdes. Danmarks Naturfredningsforening Helsingør mener, at opmærksomheden bør holdes på de sårbare naturtyper, når der ikke mere må plejes med de for disse naturtyper, hensigtsmæssige metoder.

Læsø Kommune beskriver, hvordan landhævningen på Læsø gør udviklingen i naturtyper dynamisk og spørger til, hvordan der tages højde for dette i Natura 2000-planlægningen.

To borgere mener ikke, at der er fokuseret på bilag IV-arter, der lever i tørre habitater som fx markfirben, men at der primært er fokus på arter, som lever i vådområder.

Dansk Botanisk Forening anbefaler, at der medtages en målsætning om, at også søer over 5 ha skal have en for sø-naturtypen hensigtsmæssig hydrologi. Dette mangler generelt i alle planer. Da hydrologi ikke er medtaget i vandområdeplanerne, mangler det systematisk for de større søer.

WWF mener, at den nuværende tilgang til bufferzoner omkring biogene rev er forkert, da en 240 m bufferzone kun har til formål at forhindre direkte fysisk ødelæggelse af revene, men ikke tager højde for komplekse forhold i havet. WWF opfordrer ligeledes til at implementere beskyttelsesforanstaltninger i alle havområder i form af pingerkrav og særlige beskyttelsesforanstaltninger i områder med tætte bestande af marsvin. Permanent eller periodevis forbud mod fiskeri med garn eller anden erhvervsfiskeri, der potentielt kan true marsvins fødegrundlag eller forstyrre individerne bør også tages i betragtning i arealer med en tæt bestand af marsvin. WWF ønsker også at processen med implementering af beskyttelse af sandbanker, lavvandede bugte og biogene rev fremmes.

Faaborg-Midtfyn Kommune anfører, at det fremgår af planen, at målsætningen for naturtypen kystlagune skal opnås via vandplans indsatser. I vandplanen er der ikke angivet indsatser eller anvist virkemidler. Hvordan skal kommunen sikre gunstig bevaringsstatus for denne naturtype?

Miljøstyrelsens kommentarer

I tredje generations Natura 2000-planer har målsætningerne et større fokus på en mere naturlig dynamik og den naturlige variation, der kan være i grupper af hhv. naturtyper, arter og fugle. Derved rummer de konkrete målsætninger den naturlige udvikling, der kan ske i et område, hvor naturtyper i grænsetilfælde naturligt kan vokse sig ind og ud af hinanden. For de store og sammenhængende Natura 2000-områder er målsætningerne blevet justeret, så det i videst muligt omfang og inden for direktivernes rammer bliver muligt at gennemføre en

naturforvaltning, der i højere grad gør brug af naturens egne dynamikker, fx ved at lade de naturlige dynamikker udfolde sig mest muligt og derved fremme og understøtte biodiversiteten. I forbindelse med forvaltningen skal der dog tages hensyn til, om naturtyper, arter eller fugle på udpegningsgrundlaget kan være følsomme over for en sådan forvaltning. Der kan således være behov for at gennemføre målrettet naturforvaltning f.eks. i form af frahegning eller særlige indsatser for at sikre sårbare naturtyper, fugle og arter. Der kan ligeledes være behov for andre konkrete indsatser og tiltag fx opsyn med og vedligehold af indhegninger med græssende dyr, bekæmpelse af invasive arter, sikring af varighed i mængden af dødt ved, fremme og udvikling af de naturlige hydrologiske forhold mm. Natura 2000-planerne bygger primært på frivillighed, så det vil også fortsat være op til den enkelte lodsejer at afgøre, hvordan hans eller hendes arealer skal forvaltes.

Den opdaterede model for de konkrete målsætninger ændrer ikke på, at den danske forvaltning skal leve op til kravene i direktiverne og den grundlæggende forudsætning om, at der skal være fokus på, at et områdes integritet skal bevares, og at en naturlig dynamik/udvikling ikke må have en væsentlig negativ påvirkning på arter eller naturtyper og områdets bevaringsmålsætninger. Potentialet for de enkelte naturtyper er ligeledes håndteret i de konkrete målsætninger med henblik på udvikling af naturtypernes tilstand.

De overordnede målsætninger indeholder sigtelinjerne for, hvordan Natura 2000-området skal udvikle sig og har ligeledes fokus på at sikre det konkrete områdes integritet og på at sikre, at området bidrager til opnåelse af gunstig bevaringsstatus for naturtyper og arter. Der er i den overordnede målsætning taget højde for områdets naturmæssige potentiale, og om området rummer forekomster af stor vigtighed nationalt og/eller biogeografisk. Denne betydning er vurderet ud fra følgende kriterier:

- Rummer området store arealer, levesteder eller bestande?
- Rummer området forekomster af naturtyper, fugle eller arter, der kun findes få steder på nationalt/biogeografiske niveau?
- Rummer området arter eller naturtyper med stærkt ugunstig bevaringsstatus eller fugle med faldende bevaringstrend og som også er truede jf. rødlisten?
- Rummer området naturtyper, der findes i særlig stor forekomst i Danmark set i forhold til det samlede areal i EU?

På baggrund af ovenstående kriterier og de enkelte områders udpegningsgrundlag er udvalgte arter, fugle og naturtyper fremhævet i de enkelte planers overordnede målsætninger.

Den overordnede målsætning for alle udpegede naturtyper, fugle og arter er i henhold til habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivet at bidrage til at opnå gunstig bevaringsstatus. Målsætningerne afspejler således direktivforpligtelsens generelle krav om gunstig bevaringsstatus og en afvejning af modsatrettede naturinteresser, hvis sådanne er konstateret inden for Natura 2000-området. Det er endvidere vigtigt at være opmærksom på, at målsætningerne er langsigtede og derfor skal være robuste i forhold til en udvikling og naturforvaltningsindsats over en mangeårig periode. Der er i direktiverne ikke opstillet en endelig deadline for, hvornår målene skal være nået. I forhold til arter og fugle retter målsætningerne sig mod sikring af arternes levesteder. Dette afspejler sig også i lovgivningen, hvor Natura 2000-planlægningen tager udgangspunkt i, at man ikke kan sikre bestemte arters antal, men skal sikre arternes levesteder, som er forudsætningen for deres tilstedeværelse.

Selvom målsætningerne på visse områder kan virke overordnede, er planerne med til at sætte en klar ramme for de forskellige dele af udpegningsgrundlaget. Natura 2000-planerne er rammesættende forhold til den efterfølgende handleplansproces og gennemførelse. Natura 2000-planerne indeholder således ikke konkrete projekter eller metoder til gennemførelse af indsatser, da der er metodefrihed.

Vedrørende Læsø Kommunes bekymring om landhævning kan Miljøstyrelsen oplyse, at der i den enkelte basisanalyse præsenteres aktuelle overvågningsdata for naturtyper og arter, der er medtaget på det pågældende Natura 2000-områdes udpegningsgrundlag. Overvågning og kortlægning af naturtyper, arter og fugle er i NOVANA-programmet foretaget gennem hele overvågningsperioden, med forskellige intervaller. Fremtidige kortlægninger af habitatnatur må derfor forventes at inkludere evt. nyudviklet habitatnatur. Det kan tilføjes at selvom det ikke er kortlagt, så er det stadigvæk beskyttet.

Miljøstyrelsen kan oplyse, at som en del af en væsentlighedsvurderingen vurderes planlagte aktiviteter påvirkning på miljøet, herunder også samtlige bilag IV-arter på Habitatdirektivet. Miljøstyrelsen kan endvidere oplyse, at bilag IV arter ikke i sig selv er omfattet af Natura 2000-planlægningen.

Vedrørende Dansk botanisk forenings ønske om en målsætning for hensigtsmæssig hydrologi for søer over 5 ha. kan Miljøstyrelsen oplyse, at dette dækkes af de overordnede målsætninger i planerne, hvor der står at naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget skal bidrage til at opnå gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Ligeledes sikres den økologiske integritet ved god vandkvalitet gennem reduceret tilførsel af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer, hvilket reguleres gennem vandområdeplanerne

Biogene rev er en havbundstype, hvor strukturen er opbygget af blåmuslinger eller hestemuslinger samt den tilknyttede flora og fauna. Indsatser i Natura 2000-planen skal relatere sig til forbedring af udpegede naturtyper som fx biogene rev og ikke andre ”komplekse forhold”, hvis disse er uden direkte relation til udpegningsgrundlaget.

I forhold til at anvende ’pinger’ til at begrænse bifangst af marsvin bemærkes det, at pingere kan medføre forstyrrelse af marsvin i mindre områder, hvilket skal indgå i overvejselsen af et muligt pingerkrav. Der er i dag i visse områder pingerkrav ved bestemte redskabstyper samt periodevis forbud mod fiskeri, jf. bekendtgørelse nr. 1495 af 29/06/2021 og Kommissionens delegerede forordning (EU) 2022/303 af 15. december 2021.

Miljøstyrelsen kan oplyse, at vandområdeplanen ikke behøver at have indsatser specifikt for kystlaguner, for at lagunen opnår målsætningerne i Natura 2000-planen. Kystlaguner kan med vandforbindelsen til havet og ferskvandssystemer få nedbragt tilledningen af næringsstoffer, så indsatser i Vandområdeplanen på disse andre lokaliteter medvirker til målopfyldelsen for kystlagune.

4. Indsatsprogram

Høringssvarene vedrørende indsatsprogram har især berørt følgende punkter:

- Sammenhængen mellem planernes mål, indsatsprogram og ambitionsniveau
- Virkemidler, trusler, forstyrrelser og modstridende interesser
- Kvælstof

1. Mål, indsatsprogram og ambitionsniveau

Naturnationalpark Kongernes Nordsjælland er bekymret for, om forslagene til aktiv indsats, som ofte er udtrykt med mere generiske retningslinjer eller begrænser sig til nogle få hektar pr. naturtype, er tilstrækkelige til at varetage forpligtelserne eller om de er for uambitiøse. Danmarks Naturfredningsforening ønsker en præcisering af indsatsprogrammer i de forskellige områder, så de fremstår mindre overordnede og mere specifikke ift. de enkelte områder.

Dansk Skovforening og Danmarks Naturfredningsforening Aalborg finder det svært at gennemskue betydningen af henholdsvis de generelle og områdespecifikke retningslinjer for indsatserne, og hvordan det skal afspejles i de efterfølgende handleplaner for områderne. Næstved Kommune foreslår at det tydeliggøres i planerne at de generelle retningslinjer 8-10 er Miljøstyrelsens ressortområde.

Vordingborg Kommune mener, at flere af retningslinjerne fra 2. planperiode bør videreføres, idet indsatserne langt fra er implementeret.

Kommunernes Landsforening, Vestjysk, Sydvestjysk Landboforening, Nordsjællands Landboforening, Esbjerg, Viborg, Varde og Lolland Kommune stiller spørgsmålstejn ved, om udtagelsen af kulstofholdige lavbundslande kan bruges til at fremme naturen, samt at øge dens robusthed og naturlige dynamik, grundet manglende sammenhæng mellem mål og virkemidler. Lolland Kommune mener ligeledes, at der også er et behov for at etablere støtteordninger på arealer, hvor der ikke er tale om kulstofholdig lavbundsland.

Vesthimmerlands og Assens Kommune samt flere borgere påpeger, at både naturbeskyttelseslovens § 3 og habitatdirektivet kræver statisk bevarelse af arealer med beskyttet natur. Det levner ikke meget plads til dynamiske processer, hvor der er risiko for, at nogle naturtyper vokser ud af beskyttelsen. Borgerne mener at Miljøstyrelsen vægter forvaltningsmetoden højere end hensyn til naturindhold og beskyttelsesbehov. Struer Kommune påpeger ligeledes, at arealkravet er forholdsvist lavt for hver naturtype, hvilket giver mulighed for en mere dynamisk natur, men at dette ikke i sig selv sikrer, at hovedformålet om naturlig dynamik og processer opnås.

Dansk Botanisk Forening maner til besindighed, når der tales om ’mere dynamisk forvaltning’, da mange konkurrencesvage, sjældne og truede karplanter er helt eller delvist afhængige af menneskelig pleje.

Dansk Ornitologisk Forening Vestjylland ønsker, at Natura 2000-planerne rimeligt klart redegør for, hvilke indsatser der skal gennemføres i planperioden, og hvornår de planlagte aktiviteter skal gennemføres.

Svenstrup Gods påpeger, at det er svært at danne sig et overblik over, om Natura 2000-planen vil påvirke deres skovdrift. De forventer, at det ikke påvirker skovdriften, og at det vil udløse en erstatning, hvis det gør.

Lindenberg Gods A/S mener, at dokumenterne mangler fokus på de muligheder og rettigheder, man som privat skovejjer/jordbesidder har, i forbindelse med en udpegning af Natura 2000-områder på privat jord.

Thisted Kommune mener, at indsatsen i småsøerne i næste planperiode bør koncentrereres om fastholdelse af søer i gunstig bevaringsstatus, og at målet om forbedring af søer i ugunstig bevaringsstatus kun bør fastholdes, såfremt der etableres en tilskudsordning til opkøb af randarealer, omlægning af dræn, eller etablering af nye vandhuller indenfor Natura 2000-områderne.

Nationalpark Thy mener, at hjejlen formentligt er uddød som ynglefugl i Danmark, og mosehornuglen er en ekstremt sjælden ynglefugl, og at indsatser for disse arter bør erstattes med indsatser for andre sjældne arter.

Danmarks Jægerforbund mener generelt, at tilstanden af levesteder for ynglefugle på øer og holme i fuglebeskyttelsesområderne er truet. De mener, at der kan rettes op på det med tre grundlæggende tiltag: navnlig at komme ugunstig prædation til livs, komme den manglende myndighedsudøvelse til livs samt styrke overvågningen økonomisk.

Danmarks Jægerforbund foreslår, at man plejer relevante arealer, så disse kan fungere som fourageringsområder for gæs. Forslaget om at tilgodese gæssenes fouragering bør også være gældende ved udtag af lavbundslande, og når der anlægges vindenergi- eller solenergianlæg.

Danmarks Naturfredningsforening mener, at planerne bør forholde sig til om udpegningsarterne bruger områderne til at raste og/eller fouragere i og ud fra dette fastsætte retningslinjer, der sikrer arterne mod forstyrrelser.

Nationalpark Kongernes Nordsjælland gør opmærksom på, at anvendelse af urørt skov som virkemiddel ikke kun skal tage hensyn til levesteder for arter på udpegningsgrundlaget, men at det er vigtigt også at sikre sig, at urørt skov ikke medfører negative konsekvenser for andre arter og naturtyper. Fri Natur er ligeledes bekymret for om mere urørt skov vil forårsage, at lysåbne naturtyper vil forsvinde. Fri Natur undrer sig desuden over, at man benytter sig af store græssere som køer, heste og får, når Danmark har en stor population af hjortevildt, som de mener vil blive presset ud af Naturnationalparkerne på baggrund af konkurrence fra de store græssere. De mener også, at hjortevildtet skal stå for de processer som de store græssere bliver sat ud for. Dansk Botanisk Forening påpeger, at græsningen opgives, eller græsningsperioden er alt for kort, dvs. dyrene kommer for sent ud og hjemtages alt for tidligt i efteråret. Andre steder foregår der massiv overgræsning.

Kirstineberg A/S og Vejgaard v. anfører, at det ikke er videnskabeligt understøttet, at urørt skov som indsats vil forbedre biodiversiteten.

Danmarks Jægerforening og Danmarks Fiskeriforening mener, at der mangler stedsangivelser, monitoring og dokumentation for tidligere gennemførte aktiviteter. Danmarks Naturfredningsforening savner endvidere kortmateriale i planerne, der viser resultater fra de foregående to planperioder.

Samsø Kommune opfordrer til øget forskning og udvikling af operative bekæmpelsesmetoder af invasive arter, og at staten fremstiller et nationalt kort, som viser arealer med dækning af invasive arter på over 10%, et kort der ligeledes efterlyses af Aalborg Kommune, Samsø, Aarhus og Vejen Kommuner opfordrer til at undersøge, om der kan skabes tilskudsordninger eller økonomiske incitamenter som målrettes bekæmpelse af invasive arter.

Tænketanken Hav mener, at Miljøministeriet bør tage internationale og nationale undersøgelser og budskaber til efterretning, og sikre en reel beskyttelse i de danske marine Natura 2000-områder. De mener ligeledes, at indsatsbehovet bør vurderes og der bør udarbejdes handleplaner for alle marine Natura 2000-områder, samt Natura 2000-planer for de seks nye fuglebeskyttelsesområder. Danmarks Naturfredningsforening opfordrer til, at man følger EU's Biodiversitetsstrategi og udpeger 30% areal som reelt beskyttet havnatur. De ønsker desuden en udfasning af klappning og råstofindvinding i marine Natura 2000-områder.

Danmarks Jægerforbund foreslår, at der bliver iværksat konkrete handlinger til forhindring af den omfattende bifangst af havfugle.

Danmarks Jægerforbund har indsendt faglige bemærkninger til den reviderede basisanalyse om de videnskabelige data for at hævde en 500 meters forstyrrelsesfri zone fra sælernes hvilepladser. Dette er ikke blevet tilrettet i de nye planer.

DN Aalborg efterlyser en retningslinje vedr. husdyrloven og efterlyser, at kvælstofforurening fra luften og via grundvandet tages med som trusler i stedet for "tilgroning". DN Aalborg peger ligeledes på, at der bør være et overordnet krav til N-deposition, så myndighederne, der administrerer diverse særbestemmelser, har noget at rette sig efter. DN Horsens påpeger, at den luftbårne kvælstof udgør en trussel mod de planter, der ønsker et kvælstoffattig vækstområde. Dette kunne betyde, at der er et misvisende billede af naturtypernes tilstand, mellem det som opleves i udkastet til Natura 2000-planen, og det som opleves i naturen. DN ønsker, at denne regulering sker gennem BAT.

Miljøstyrelsens kommentarer

Natura 2000-planlægning er en rullende planlægning. De Natura 2000-planer, der pt. er under udarbejdelse, afløser de gældende Natura 2000-planer (2016-21) udarbejdet efter miljømålsloven, samt de dele af planerne, som er udarbejdet efter skovloven, som var gældende i perioden 2010-21. Planerne for 2022-27 er således 3. generation Natura 2000-planer for arealer, der ikke er omfattet af skovloven. De dele af planen, der er udarbejdet efter skovloven, vil være 2. generations planer, og gældende for perioden 2022-2033.

Natura 2000-planerne fastsætter langsigtede målsætninger for det enkelte Natura 2000-område og giver retningslinjer for den indsats, som skal gennemføres i 3. planperiode. Indsatsprogrammet er afstemt med de økonomiske rammer. Indsætterne i de enkelte planperioder bidrager til opfyldelse af den langsigtede målsætning. Der er i direktiverne ikke fastsat en endelig frist for, hvornår de overordnede mål skal være opfyldt. Indsatsen i den kommende periode fokuserer på:

- a) *Mere naturlige processer og naturens robusthed*
- b) *Sikring og forbedring af tilstanden af den eksisterende natur og levesteder, hvilket bl.a. er i overensstemmelse med 'brandmandens lov' og EU's biodiversitetsstrategi 2030*
- c) *Bekæmpelse af invasive arter.*

Efter miljømålsloven skal Natura 2000-planen indeholde mål for naturtilstanden i Natura 2000-områderne og et indsatsprogram, som fastsætter retningslinjerne for de opfølgende handleplaner. De statslige planer udgør således den ramme, inden for hvilken kommunalbestyrelserne og Miljøstyrelsen, for så vidt angår de skovbevoksede fredskovspligtige arealer, skal udarbejde handleplaner og siden træffe konkrete aftaler og afgørelser. Det har derfor været hensigten med lovgivningen at give kommunalbestyrelserne et råderum til udmøntning af den overordnede statslige ramme, som er fastlagt i de foreliggende statslige Natura 2000-planer. Prioritering af den forventede forvaltningsindsats i planperioden, skal fremgå af kommunernes handleplaner samt Miljøstyrelsens skovhandleplaner og ske på baggrund af en opgørelse af behovet for konkrete forvaltningstiltag.

Det langsigtede mål for hvert enkelt område er, at naturen er i en god og stabil naturtilstand, så området kan bidrage til at sikre gunstig bevaringsstatus på nationalt/biogeografisk niveau.

Målene er langsigtede, hvorfor der planperiode for planperiode prioriteres en særlig indsats, hvor behovet vurderes at være størst, og hvor der findes ensartede, nationale data til at dokumentere dette.

Kommunerne og Miljøstyrelsen skal sikre, at handleplanerne bliver gennemført, jf. miljømålslovens § 46 a, stk. 4. Det lægges til grund, at tidligere planperioders handleplaner er gennemført. Første generations Natura 2000-planer var forsinket, og der var derfor ikke en hel planperiode til at gennemføre planerne. Derfor valgte man i anden planperiode at videreføre indsatser, der evt. ikke var gennemført. Samme videreførelse er ikke foretaget mellem anden og tredje planperiode, da der har været en hel planperiode til at gennemføre indsatserne. Dertil kommer at noget af det økonomiske grundlag ikke længere er tilstede i samme form.

Miljøstyrelsen kan oplyse at de generelle retningslinjer er gældende for alle områder, og de specifikke retningslinjer er gældende for de enkelte områder. Både de generelle og områdespecifikke retningslinjer skal afspejles i de efterfølgende handleplaner for områderne.

Miljøstyrelsen er klar over, at der i Natura 2000-planerne altid vil være en tidsforskydning mellem indsamling af data/viden og de konkrete planer. Natura 2000-planerne (2022-27) bygger på data, der er indsamlet hovedsageligt i årene 2016-2019, og reflekterer derfor ikke den indsats, som er iværksat som følge af 2. generations Natura 2000-planer (2016-21). Der kan derfor være indsatser, der er igangsat og/eller gennemført i 2. planperiode, som gentages i planforslagene. Disse indsatser forventes kommunerne at undlade af handleplanlægningen og den konkrete gennemførelse.

Miljøstyrelsen kan informere om, at dokumentation for tidligere gennemførte aktiviteter frem til 2019 kan findes i de gældende basisanalyser dataafsnit, der ligger tilgængeligt på Miljøstyrelsens hjemmeside under Natura 2000. Miljøstyrelsen forventer at opdatere denne oversigt i 2023.

Natura 2000-planerne fastsætter langsigtede mål i form af både overordnede mål for det enkelte områdes bidrag til at opnå direktivmålet om gunstig bevaringsstatus og konkrete mål, der fastlægger mål for udvikling i areal og tilstand for naturtyper og arters levesteder. Det er de mål (både de overordnede og de konkrete mål), som de lovpligtige væsentligheds- og konsekvensvurderinger skal vurderes op imod. Natura 2000-planerne fastlægger rammerne for kommunernes og Miljøstyrelsens opfølgende handleplanlægning for privatejede arealer, men de fastsætter ikke specifikke krav til forvaltning af konkrete arealer. Udgangspunktet for iværksættelse af indsatsen er indgåelse af frivillige aftaler med lodsejerne. Dog er Natura 2000-planerne bindende for myndighederne. Kommunalbestyrelserne skal altid først søge at indgå frivillige aftaler med lodsejerne, jf. naturbeskyttelseslovens § 19 c. Naturbeskyttelsesloven hjemler muligheden til at pålægge en bestemt drift, hvis det er nødvendigt for at gennemføre Natura 2000-planen, jf. § 19 d. Kommunen kan, af hensyn til at undgå varig forringelse af naturtyper eller levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for, påbyde en bestemt drift eller foranstaltninger, hvis risikoen herfor ikke kan afværges med foranstaltninger på grundlag af Natura 2000-planen, jf. § 19 e. Indebærer en indsats, at den eksisterende drift skal ændres, og kan der ikke indgås en frivillig aftale herom, vil det udløse erstatning for dokumenterede tab, jf. naturbeskyttelseslovens § 19 g.

Det fremgår af bemærkningerne til ændringen af naturbeskyttelsesloven i 2004, hvor § 19 g blev indføjet, at de krav, som stilles fra kommunalbestyrelsens side, efter omstændighederne kan have karakter af ekspropriation i Grundlovens forstand og dermed kun kan ske mod fuldstændig erstatning. Det fremgår også, at de afgørelser, der ikke måtte have karakter af ekspropriation, ud fra en billighedsbetragtning vil udløse erstatning for dokumenteret tab. Erstatning efter naturbeskyttelseslovens § 19 g forudsætter efter sin ordlyd, at der er truffet afgørelse efter lovens § 19 b eller §§ 19 d-19 e og ikke efter andre bestemmelser i naturbeskyttelsesloven eller andre love.

Vedrørende indsatser i skov, kan Miljøstyrelsen oplyse at Miljøstyrelsen er handleplanmyndighed for de skovbevoksede fredskovspligtige arealer. Miljøstyrelsen skal forsøge at indgå frivillige aftaler med lodsejere om drift og tiltag på de fredskovspligtige arealer, der understøtter Natura 2000-planernes bevaringsmålsætninger jf. skovlovens § 18. Der kan ydes tilskud hjemlet i Skovlovens § 29 i forhold til de ulemper, aftalen påfører den pågældende ejer eller bruger. Aftalerne vil typisk vedrøre driften af et areal inden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, men kan også vedrøre et areal uden for, hvis en regulering af anvendelsen af dette areal er nødvendig for at opfylde bevaringsmålsætningerne for området. Jf. skovloven § 18 stk. 2, kan en aftale genforhandles, hvis parterne er enige om det, og hvis ændringen ikke strider mod Natura 2000-planens bevaringsmålsætninger. Som den altovervejende hovedregel forventes projekter og driftsaktiviteter i Natura 2000-områderne at kunne ske gennem frivillige aftaler. Hvor habitatdirektivets forpligtelse til at sikre gunstig bevaringsstatus kun kan opfyldes gennem særlige tiltag eller drift på en bestemt lokalitet, og det ikke er muligt at indgå frivillig aftale herom, skal myndigheden påbyde en bestemt drift, hvis det er nødvendigt for at realisere Natura 2000-skovplanen, jf. skovlovens § 19. Påbud udløser erstatning efter § 24 i skovloven. Kommunerne er handleplanmyndighed på skovbevoksede ikke-fredskovspligtige arealer. De skal ligeledes forsøge at indgå frivillige aftaler med de private lodsejere. Det er muligt at søge tilskud bestemt i skovloven, hvis der i samme omgang pålægges fredskovspligt på arealet. Miljøstyrelsen kan ligeledes oplyse at der kan indhentes gratis rådgivning om Natura 2000 skovhabitatnatur gennem Dansk Skovforening.

Miljøstyrelsen kan oplyse, at der skal laves konkrete vurderinger af alle projekter. Udtagelsen af kulstofholdige laubundsarealer er ikke et fastsat krav, men ét muligt virkemiddel til at etablere en buffer til intensivt opdyrkede arealer, levesteder og evt. naturarealer.

Ifm. opdateringen af udpegningsgrundlaget i perioden 2019-22 blev hjejle og mosehornugle opretholdt på udpegningsgrundlaget i mange områder, herunder Hanstholm Reservatet i Thy. Arterne er også opretholdt på enkelte områders udpegningsgrundlag i de tilfælde, hvor de to arter ikke var konstateret ynglende i en årrække. Det skete, fordi der ikke er en entydig forklaring på den manglende ynglesucces. I den situation tillader EU-Kommissionen ikke, at arter fjernes fra udpegningsgrundlag. Når arter optræder på et Natura 2000-områdes udpegningsgrundlag er der både efter direktivet og dansk lovgivning en pligt til at forvalte arterne.

Forvaltningen af græsmarker og enge i Natura 2000 områder understøtter i mange områder også gæssenes fourageringsmuligheder. Hvor arter af gæs er på udpegningsgrundlaget som trækfugle tilrettelægges forvaltningen med henblik på at opretholde gæssenes levesteder og mulighed for fouragering. Hvis der udtages lavbundsgrunde inden for udpegede Natura 2000 områder, vil indsatsen skulle tilrettelægges efter forvaltningsplanens formål og i forhold til arterne på udpegningsgrundlaget. Der kan således være behov for at målrette forvaltningen også efter andre arter. Hvis vind- eller solenergianlæg ønskes opført i udpegede Natura 2000-områder beror det på en konkret vurdering. Opføres sådanne anlæg i nærheden af Natura 2000 områder vurderer myndighederne forinden, om der kan ske en påvirkning ind i området eller af arter på udpegningsgrundlaget herunder gæs. Hvis påvirkning ikke kan afvises, skal myndighederne stille krav om enten afværgeforanstaltninger eller, hvis skade ikke kan undgås, og fravigelsesbetingelserne er opfyldt, skal der træffes kompenserende foranstaltninger.

Miljøstyrelsen antager, at Fri Naturs bekymring primært henviser til lysåbne partier inde i skovene i form af skovenge, mosearealer og lignende. Der er et begrænset antal lysåbne habitatnaturtyper i skovene. Det kunne fx være mindre partier med tørre dværgbusksamfund (4030), aktive højmoser (7110) eller nedbrudte højmoser (7120). Er de til stede, er det muligt at fortsætte en plejeindsats på offentligt ejede arealer, der udpeges som urørt skov. Der må blot ikke udtages træ til kommercielt brug. Er der tale om græssede arealer, er det også stadig muligt at fortsætte med afgræsning i urørt skov.

En omlægning til urørt skov vil, i langt de fleste tilfælde, ændre skovens udtryk på sigt. En del af den dyrkede skov/kulturskov, der lægges urørt, forventes i første omgang at opbygge en større stående vedmasse og dermed overgå til en mere mørk og lukket skov end den er i dag. Der vil i den proces kunne forekomme skygning og tilgroning af mere lysåbne arealer i skoven i den indledende fase. Jordbundsforhold, vand og vildttryk er en betydende faktor for opretholdelsen af de lysåbne naturtyper i skov i dag, og disse faktorer ændres som udgangspunkt ikke ved en omlægning til urørt skov. Når skov udlægges til urørt skov skal grøfter som udgangspunkt ikke længere vedligeholdes, og det vil give en mere naturlig hydrologi (med mindre der er nabohensyn). Mere vand i skovene forventes at lede til flere overgangszoner, som den lysåbne natur kan have gavn af.

De lysåbne partier i kulturskoven skabt af tyndinger og renafdrifter vil forsvinde med den urørte skov, men med tiden forventes der at komme mere variation herunder lysåbne områder fx når træerne bliver gamle og falder sammen eller ved vådere/mere tørre vækstbetingelser, stormfald og skadedyrsangreb. Efterhånden som den frie dynamik indtræder, forventes den urørte skov at give variation i fugtighed, lys, buske, træer og skovstruktur. Urørt skov giver plads til blomstrende urter og buske til bestøverfaunaen, gamle træer med hulheder til mosser, laver, hulrugende fugle og flagermus samt dødt ved til biller og svampe, processer der alt sammen bidrager til en større biodiversitet i skovene.

Miljøstyrelsen kan oplyse, at det er op til de danske myndigheder at fastlægge, hvad der er tilstrækkelig overvågning og forvaltning i Natura 2000-områderne og at indsatsen bl.a. omfatter begrænsning af prædation gennem fx bekæmpelse af mink og mårhund samt "sikring af levesteder" som beskrevet i indsatsprogrammet.

Med henblik på at fastsætte retningslinjer mod forstyrrelse, kan Miljøstyrelsen oplyse, at en ny og opdateret version af DCE's forstyrrelsesrapport netop er udgivet i foråret 2023. Ud fra anbefalingerne i denne rapport vil Miljøstyrelsen følge op på et muligt behov for at revidere reservatbekendtgørelser.

Vedrørende bekymringen for brug af store græssere frem for det naturlige vildt, kan Miljøstyrelsen orientere om, at der er metodefrihed, når der skal tages beslutning om valg af naturforvaltningsindsats. Ved brug af græssere kan Miljøstyrelsen oplyse, at anmelderordningen er gældende, og kommunen altid er inde og vurdere nye aktiviteter. Miljøstyrelsen anerkender, at det i visse tilfælde, hvor det er fagligt vurderet, at forvaltningsindsatsen kræver mange samt store forskelligartede græssere, og dermed store hegn, vil kunne udfordre den frie bevægelse af nogle hjortevildtsarter.

Miljøstyrelsen kan desuden henvide til Landbrugsstyrelsens 5-årige tilskudsordning, "pleje af græs- og naturarealer". Ordningen rummer 2 særskilte forpligtelsestyper, hvor der kan vælges imellem enten slæt eller græsning. Ordningen tilpasses løbende efter behov.

Angående opfordringerne vedrørende de invasive arter, kan Miljøstyrelsen oplyse, at registrering af arealandel med invasive plantearter blev foretaget som et led i kortlægningen af lysåben og skovhabitatnatur i perioden 2016-2019. Miljøstyrelsen har efterfølgende fået forskere og fageksperter til at vurdere de ikkehjemmehørende arter i Danmark med henblik på at vurdere, hvilke arter, der er invasive. Den totale liste over ikkehjemmehørende arter blev derefter opdateret d. 1. juli 2021. I forbindelse med denne opdatering regnes følgende arter ikke længere som invasive: alle arter af ædelgran, alle arter af lærk, alle arter af gran (undtagen Sitka-gran, der stadig regnes som invasiv), Østrigsk fyr og Douglasgran. Arealet med invasive arter i indsatsprogrammet er under høringsperioden justeret på baggrund af dette.

I MiljøGIS på Miljøstyrelsens hjemmeside er der tilføjet et lag, der viser de arealer, hvor arealandelen af invasive arter er over 10% (efter opdateringen af listen over invasive arter i 2021). I MiljøGIS er der desuden tilføjet en vejledning med forklaring til de enkelte kolonner i data. Data kan downloades til brug i eget GIS-system enten via tabelfunktionen under det pågældende tema eller ved WMS/WFS download. Data fra den oprindelige kortlægning af invasive arter kan ses under temaet "Lysåbne naturtyper (2016-2019) - Naturtilstand" i den kolonne, der hedder "invasive_1" samt under temaet "Skovnaturtyper (2016-2019)" i kolonnen "invasive".

Bekæmpelse af invasive arter falder under DUT-midlerne, og der henvises derfor til økonomiafsnittet.

Miljøstyrelsen kan oplyse, at Naturstyrelsen udarbejder forvaltningsplaner for de dele af deres areal, der planlægges udlagt til urørt skov. I forbindelse med udarbejdelse af forvaltningsplaner har Naturstyrelsen fokus på lokal inddragelse. Naturstyrelsens forvaltningsplaner udarbejdes inden for rammerne af de vedtagne overordnede retningslinjer for urørt skov, hvor der i de konkrete forvaltningsplaner kan tages højde for specielle lokale forhold og hensyn. Planerne sendes i offentlig høring. Forvaltningsplanen belyser bl.a. konsekvensen for Natura 2000-områder og udpegningsgrundlag.

Miljøstyrelsen er bekendt med, at den danske IUCN nationalkomite i 2020 har foretaget analyse af 332 beskyttede havområder, herunder Natura 2000-områder, om hvorvidt disse opfylder alle de 10 IUCN-kriterier for at kunne være et IUCN beskyttet område. Styrelsen er ligeledes bekendt med Danmarks Naturfredningsforenings analyse af beskyttelsen i de danske Natura 2000-områder.

Miljøstyrelsen kan ligeledes oplyse, at Natura 2000-områderne efter EU's opfattelse er at betragte som beskyttede områder, hvilket blandt andet begrundes med kravene om konsekvensvurdering.

De mulige trusler for Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag er vurderet i basisanalyserne. På havet er ressortministerierne ansvarlige for at tilrettelægge de nødvendige indsatser for deres ressortområde, fx er Miljøministeriet ansvarlig for at gennemføre nødvendige indsatser på råstofindvindingsområdet på havet, og Fødevarerministeriet er ansvarlig for fiskeriregulering.

Miljøstyrelsen kan oplyse, at det fremgår af miljømålslovens § 37 a, at der kun skal udarbejdes handleplaner inden for kommunes geografiske område på land og for den kystnære del af vanddistriktet, som ikke indbefatter havet. Miljøstyrelsen kan oplyse, at de 6 nye fuglebeskyttelsesområder vil indgå i den kommende planproces, og der vil derfor blive udarbejdet planer for disse områder i 4. planperiode.

Vedrørende beskyttet havnatur, kan Miljøstyrelsen oplyse, at Natura 2000-områderne dækker ca. 26 % af havet. Der skal i områderne gennemføres den nødvendige beskyttelse for at opnå gunstig bevaringsstatus for de udpegede naturtyper, arter og fugle. Det er ikke hele havbunden i Natura 2000-områderne, som er kortlagt som en habitatnaturtype, ej heller på udpegningsgrundlaget. Derfor vil havbunden ikke altid i sig selv kunne begrunde en beskyttelsesforanstaltning. Det er endnu ikke afklaret hvilke konsekvenser Biodiversitetsstrategien vil medføre.

Vedrørende ønsket om udfasning af klapping i Natura 2000-områder, kan Miljøstyrelsen hertil bemærke, at der i den gældende regulering af henholdsvis klap- og råstofområdet ikke gælder et forbud mod klapping eller råstofindvinding i marine Natura 2000-områder. Tilladelse til klapping og råstofindvinding er derimod omfattet af kravet om habitatvurdering i habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 1 og 2. Stillingtagen til hvorvidt klapping og råstofindvinding kan tillades i marine Natura 2000-områder er således genstand for en konkret vurdering i forbindelse med sagsbehandlingen af individuelle ansøgninger.

Miljøstyrelsen retter henvendelse til Fiskeristyrelsen med henblik på nærmere undersøgelser og vurdering af afværgeforanstaltninger, eller tiltag som kan mindske bifangst af havfugle. Miljøstyrelsen vil rette henvendelse til Fiskeristyrelsen med henblik på vidensdelingen og evt. samarbejde om havfugle.

Vedrørende de faglige bemærkninger indgivet til basisanalyserne omkring sælers hvilepladser, kan Miljøstyrelsen oplyse, at afsnittet i nævnte basisanalyse var en foreløbig vurdering af trusler. Når truslerne skal håndteres konkret, skal der laves en endelig vurdering. Hvis disse trusler håndteres med nye eller opdaterede reservater, vil der blive udarbejdet bekendtgørelser og disse vil blive sendt i en efterfølgende høring, hvor forslag til et reduceret afstandskrav kan blive vurderet. Afsnittet der refereres til i basisanalysen, bygger på seneste rapport udarbejdet af DCE. Rapporten er fra 2013, og derfor er det i Natura 2000-planernes indsatsprogram indskrevet, at denne skal opdateres, så man har et opdateret grundlag der kan indgå i de konkrete vurderinger. Opdateringen af en ny revideret udgave af DCE's forstyrrelsesrapport er netop offentliggjort i foråret 2023.

Den luftbårne kvælstofpåvirkning i form af primært ammoniak har for Danmark som helhed været faldende gennem flere år. Det er forventningen, at denne udvikling vil fortsætte.

En væsentlig del af ammoniakbelastningen af danske Natura 2000-områder fra danske kilder stammer fra landbruget. Der er i 2011 indført skærpede ammoniakreduktionskrav i husdyrgodkendelsesloven, der skal sikre nedbringelse af ammoniakpåvirkningen af sårbar natur i forbindelse med tilladelse og godkendelse af husdyrbrug. Som det fremgår af planerne, er denne generelle indsats mod ammoniakpåvirkningen en forudsætning for planerne. Ved administrationen af husdyrgodkendelsesloven foretages der en vurdering, som også omfatter en vurdering af forholdet til forpligtelserne efter habitatdirektivet. Der er til dette formål bl.a. fastlagt et beskyttelsesniveau for ammoniak i bekendtgørelse nr. 11. januar 2016 om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug. Husdyrgodkendelsesloven vil også bidrage til, at baggrundsbelastningen med ammoniak generelt vil være for nedadgående.

Samlet set vurderes det, at den gældende regulering af ammoniak fra husdyrbrug opfylder kravene i habitatdirektivet. Det internationale bidrag til baggrundsbelastningen, som udgør ca. 2/3 af den samlede belastning i Danmark, håndteres via internationale aftaler på områder, herunder IE-direktivet, NEC-direktivet og Göteborg protokollen under Genève-konventionen om grænseoverskridende forurening.

I forhold til regulering af ammoniakudledning fra husdyrbrug, som vil udgøre en del af den luftbårne kvælstof, der kan belaste området, er der allerede i dag et BAT-krav til husdyrbrugene. Det betyder, at der ved udvidelser eller ændringer af husdyrbrug er et generelt krav til, hvor meget ammoniak husdyrbruget må udlede, baseret på at de skal anvende den Bedste Tilgængelige Teknologi. Kravet er formuleret som et maksimalt udledningskrav afhængig af dyre- og staldtype. Det følger af husdyrgødningsbekendtgørelsens § 25. I husdyrreguleringen er der, ud over det generelle reduktionskrav som følge af BAT, også krav til den maksimale ammoniakdeposition til ammoniakfølsomme naturtyper i Natura 2000 områder. Det følger af samme bekendtgørelses § 26.

2. Virkemidler, trusler, forstyrrelser og modstridende naturinteresser

Silkeborg, Kolding, Jammerbugt, Thisted og Faaborg-Midtfyn Kommune mener, at der mangler muligheder for finansiering ifbm. retningslinjerne i indsatsprogrammet. Især indsatsen om at sikre de lysåbne naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, og den grundlæggende indsats på hedearealer mangler finansiering. Tænketanken Hav opfordrer til at afsætte midler til naturundersøgelser og måling af effekter af beskyttede havområder

Samsø Kommune opfordrer til, at der i sammenhæng med øget fokus på vedligeholdelse af indsats, tilvejebringes et økonomisk grundlag for at udføre eksempelvis genrydning. Kommunen vurderer ligeledes, at en grundforudsætning for Natura 2000-planernes målopfyldelse er, at de ekstensive driftsformer understøttes i en sådan grad, at det bliver økonomisk rentabelt for dem, der driver jorden.

Kommunernes Landsforening, Næstved og Aalborg Kommune opfordrer desuden til, at man arbejder for bredere og mere fleksible støtteordninger, der giver kommunerne bedre muligheder for at lave projekter, der leverer på flere formål, og på store sammenhænge mellem flere naturtyper. Kolding Kommune opfordrer ligeledes til, at tilskudsordningerne til afgræsning revideres, så tilskudsordningernes nuværende forhindringer for samgræsning af skov og lysåbne arealer samt mellemformer derimellem kan elimineres.

Assens, Esbjerg, Horsens, Ikast-Brande, Jammerbugt, Middelfart, Næstved, Randers, Struer, Thisted, Tønder, Varde, Vejle, Vordingborg, Aarhus, Struer og Aalborg kommuner, Landbrug & Fødevarer, Kommunernes Landsforening og en virksomhed peger på, at de nuværende tilskudsordninger ikke er fyldestgørende, hvis målet om en dynamisk og robust natur skal opnås, og at det ikke hjælper, at ordninger som "tilskud til sammenhængende arealer" tages ud af værktøjskassen. Kommunernes Landsforening mener ligeledes, at der mangler tilskudsordninger, der er målrettet pleje af den mere sårbare natur, som ikke er skov.

Læsø Kommune skriver, at de EU-finansierede støtteordninger i flere tilfælde gør, at man må overholde nogle kriterier, der umuliggør optimal naturpleje

En erhvervsvirksomhed mener, at tilskudsordningerne, der kan søges ifm. Natura 2000 i for høj grad skelner mellem skov og lysåbne naturtyper. Tilskudsordningerne kan ifølge virksomheden med fordel tilpasses således at "rand-/grænseområder" ligeledes prioriteres.

Aarhus og Samsø Kommune påpeger, at naturen udenfor Natura 2000-områderne bidrager til den samlede biodiversitet, øger naturens robusthed og fungerer som spredningskorridorer mellem Natura 2000-områderne. Staten opfordres derfor til at skabe nogle attraktive, langtidsholdbare støtteordninger til naturpleje for private lodsejere – også udenfor Natura 2000-områderne.

Tønder og Vejen Kommune opfordrer til, at give Landdistriktsprogrammets tilskudssystem et kvalitetstjek, da der ikke p.t. er tilskudsmuligheder ift. vedligeholdelsen af nogle ikke-landbrugsrelaterede naturtyper, som Højmose (7110) og Hængesæk (7140).

Struer Kommune mener ikke, at de generelle trusler mod Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag er fyldestgørende beskrevet.

DGI mener at de forstyrrelsesfrie zoner i indsatsprogrammet bør mindskes således at borgeres adgangsforhold ikke bliver for restriktive.

Nationalpark Kongernes Nordsjælland opfordrer til at forstyrrelse fra et øget publikumspres skal indarbejdes i basisanalysernes konklusioner om, hvorvidt færdsel negativt kan påvirke arter, som er sårbare over for forstyrrelse.

Møn Naturforening mener at Natura 2000 planerne bør pålægge de lokale myndigheder at arbejde med strategier for hvordan den nødvendige uforstyrrelighed kan sikres/genetableres specifikt set i relation til turisme.

Middelfart Kommune spørger til hvilke virkemidler der skal anvendes til at modvirke menneskelig forstyrrelse og prædation fra ræv på levesteder for ynglefugle. Guldborgsund Kommune bemærker at der er behov for målrettede tilskudsordninger til forbedring af levesteder for havterne og klyde. Lolland Kommune afventer endvidere nærmere udmelding fra staten angående sikring mod forstyrrelser af de væsentlige forekomster af træk- og ynglefugle.

Horsens og Syddjurs Kommune mener, at det bør indgå en mere grundig og alsidig afvejning af modsatrettede interesser, hvis Natura 2000-planerne skal fremme biodiversiteten og leve op til Habitatdirektivets formål. Herning Kommune påpeger ligeledes, at forvaltningen af nogle naturtyper og arter kan være skadelige for andre naturtyper og arter.

Stevns Kommune ser gerne, at modstridende naturhensyn bliver beskrevet. På den ene side beskytter diger og højvandslukke den nuværende terrestriske natur. På den anden side fastholdes en "kunstig" naturtilstand, der ikke har mulighed for de naturlige dynamikker, der lægges vægt på i Natura 2000-planerne 2022-2027. Stevns kommune påpeger desuden en konflikt mellem habitatnaturtyperne kortlagt på digerne og habitatnaturtyperne i ådalen, som digerne beskytter. Vedligeholdelse af digerne vil skade habitatnaturtyperne på diget mod til gengæld at sikre habitatnaturtyperne i ådalen.

Thisted Kommune mener, at udpegning af arealer til f.eks. rydning bør målrettes og kommunerne bør inddrages i forhold til udpegninger af områder hvor der kan søges tilskud til rydning.

Miljøstyrelsens kommentarer

Indsætserne i Natura 2000-planerne er afstemt med den aktuelle økonomiske ramme samt gældende direktivforpligtelser. Til gennemførelse af planerne stiller staten en række virkemidler til rådighed, ligesom det forudsættes, at kommunerne i mindre omfang bidrager økonomisk via Det Udvidede Totalbalanceprincip (DUT midlerne). Gennemførelse af den terrestriske del af Natura 2000-planerne bygger grundlæggende på frivillighed. Der indgås frivillige aftaler om en særlig driftsform på baggrund af en tilskudsordning. Gennemførelse på det marine areal sker især via lovgivning og anden regulering.

Natura 2000-planerne gennemføres med udgangspunkt i følgende virkemidler:

1. Kommunal planlægning efter planloven, der bl.a. sikrer områderne mod nye anlæg
2. Lovgivning i form af habitatvurderinger af projekter, der kan påvirke et Natura 2000-område og anmeldte ordninger for aktiviteter i Natura 2000-områder, der skal sikre, at områdets bevaringsmålsætning kan opnås
3. Drift og naturforvaltning der primært bygger på specifikke Natura 2000-ordninger og frivillige aftaler
 - a. Diverse tilskudsordninger bl.a. under CAP-reformen (det tidligere landdistriktsprogram) eller ordninger som administreres af Miljøstyrelsen (klima-lavbund og privat urørt skov)
 - b. Bekendtgørelse af lov om jagt og vildtforvaltning til oprettelse af vildtreservater
 - c. Kommunale DUT-midler (se specificering nedenfor)
 - d. Statens egne indsætser på statsejede og marine arealer
 - e. Andre EU-ordninger, fx EU-Life.

Der har tidligere været EU støttede tilskudsordninger formidlet af Landbrugsstyrelsen til forundersøgelser samt etablering af naturlige vandstandsforhold i Natura 2000-områder. Disse ordninger udløb i 2016 og 2017. Da Landbrugsstyrelsens tilskudsordninger løbende justeres og tilpasses, er det muligt at lignende tilskudsordninger i fremtiden kan blive etableret. Pt. kan der henvises bl.a. til klima-lavbunds ordningerne, der også indeholder hydrologiaktiviteter.

Den økonomiske ramme for gennemførelse af Natura 2000-planerne indgår i "Aftale om Grøn Omstilling af Dansk Landbrug af 4. oktober 2021" og af videreførte kommunale midler (DUT). Det er aftalt at videreføre de tre Natura 2000-tilskudsordninger: tilskud til pleje af græs- og naturarealer, sikring af biodiversitet i skov samt rydning/hegning som forberedelse til pleje. Andre af de aftalte indsætser og tilskudsordninger kan bidrage, hvis de realiseres i eller i tilknytning til Natura 2000-områder. Det gælder f.eks. udtag af lavbundsarealer, tilskud til småbiotoper (ecoschemes) og den aftalte bruttoarealmodel.

Som følge af Det Udvidede Totalbalanceprincip, er der blevet tildelt virkemidler til Kommunerne til hede- og klitpleje på arealer med mere end 25% tilgroning; genrydning af projektarealer, på arealer med indsætser uden mulighed for CAP-midler; reduktion af invasive arter (dækning > 10%), på arealer ikke omfattet af Pleje af Græs- og Naturarealer samt arealer for levesteder til ynglefugle.

Når det gælder projekter på de marine områder kan Miljøstyrelsen oplyse, at der indgik overvågning af det marine udpegningsgrundlag i NOVANA-overvågningsprogrammet 2016-2021. Miljøstyrelsen er i gang med at udarbejde nyt overvågningsprogram, hvor der ligeledes er målrettet undersøgelser af udpegningsgrundlaget indenfor Natura 2000-områderne samt undersøgelser af parametrene udenfor Natura 2000-områderne.

Miljøstyrelsen kan ligeledes oplyse at Natura 2000-planerne omhandler naturen, arterne og levestederne for disse, inden for de udpegede områder, og ikke naturen udenfor.

Vedrørende de forstyrrelsesfrie zoner, kan Miljøstyrelsen oplyse, at der i foråret 2023 er offentliggjort en ny og opdateret version af DCE's forstyrrelsesrapport. Ud fra anbefalingerne i denne rapport vil Miljøstyrelsen blandt andet følge op på et muligt behov for at revidere reservatbekendtgørelserne. Disse reservatbekendtgørelser vil være genstand for en offentlig høringsproces, hvor konkrete ønsker vil blive behandlet.

Miljøstyrelsen kan informere om, at øget publikumspres, og påvirkninger dette kan medføre, bliver behandlet i basisanalysernes trusselsafsnit.

Angående afvejning af modstridende interesser, kan Miljøstyrelsen henvise til, at der i hver enkel Natura 2000-plan er et konkret afsnit herom. Miljøstyrelsen kan ligeledes oplyse at Miljøstyrelsen løbende følger med i udviklingen af naturtypernes udbredelse, på biogeografisk niveau, og justere ind planperiode for planperiode, efter behov.

Prioriteringen af indsatser for naturtyper, fugle og arter beror på kendskab til forekomster, bestande og specifikke behov jf. basisanalysen for Natura 2000-området. Dertil er visse arter og naturtyper på forhånd prioriterede jf. EU's habitatdirektiv da de er af fællesskabsbetydning og har dermed et særligt fokus.

Natura 2000-planens fokus på naturlig dynamik, og herunder den opdaterede model for de konkrete målsætninger ændrer ikke på, at den danske forvaltning skal leve op til kravene i direktiverne og den grundlæggende forudsætning om, at der skal være fokus på, at et områdes integritet skal bevares, og at en naturlig dynamik/udvikling ikke må have en væsentlig negativ påvirkning på arter eller naturtyper og områdets bevaringsmålsætninger.

De overordnede målsætninger indeholder sigtelinjerne for, hvordan Natura 2000-området skal udvikle sig og har ligeledes fokus på at sikre det konkrete områdes integritet og på at sikre, at området bidrager til opnåelse af gunstig bevaringsstatus for naturtyper og arter. Der er i den overordnede målsætning taget højde for områdets naturmæssige potentiale, og om området rummer forekomster af stor vigtighed nationalt og/eller biogeografisk. For område N149 Tryggevejle Å betyder det bl.a. at rigkær (7230) skal sikres.

Myndighederne skal sikre en grundlæggende beskyttelse af udpegningsgrundlaget bl.a. ved at vurdere planer og projekter, som fx vedligeholdelse af digerne i henhold til de regler, der fremgår af habitatdirektivets artikel 6, stk. 3. Jf. lovgivningen på området skal projekter, der kan påvirke Natura 2000-områderne, undergå en habitatvurdering, inden disse kan realiseres. Vurderingen foretages af den ansvarlige myndighed.

Miljøstyrelsen gør opmærksom på, at Natura 2000-planen er rammesættende. Det er derfor ikke muligt, at vurdere på konkrete fremtidige projekter såsom vedligeholdelse af digerne. De modstridende naturinteresser indeholder en prioritering af naturtyper og arter på områdets udpegningsgrundlag, hvor det er vurderet, at der er behov for en prioritering i forbindelse med realisering af indsatsprogrammet. Det er i den strategiske miljøvurdering (SMV) til Natura 2000-planerne overordnet vurderet, hvorledes en realisering af Natura 2000-planens indsatsprogram vil kunne påvirke forskellige miljøemner, herunder flora, fauna og biologisk mangfoldighed. Niveauet for vurdering i den strategiske miljøvurdering afspejler Natura 2000-planernes overordnede niveau.

Miljøstyrelsen kan oplyse at arealer til rydning hidtil har været udpeget på baggrund af Miljøstyrelsens kortlægning af habitatnatur i dialog med kommunen. Det forventes at kortlaget "særligt udpegede Natura 2000 arealer til rydning" opdateres på baggrund af den nye kortlægning.

5. Økonomi

Høringssvarene vedrørende økonomi har især berørt følgende punkter:

- Kommunernes økonomi
- Erhvervsøkonomiske konsekvenser
- DUT midler

Herning Kommune og Jammerbugt Kommune søger opklaring på, om der kommer en tilskudsordning rettet imod indsatser på heder, da der i de områdespecifikke retningslinjer står beskrevet, at der skal gennemføres en grundlæggende indsats på hedearealerne, samt en redegørelse for hvad den grundlæggende indsats indebærer.

Hjørring Kommune mener, at der til målopfyldelse af planerne mangler værktøjer til frivilligt at få private lodsejere til at lave optimal naturpleje eller udvide natur. Især Landbrugsstyrelsens ordninger burde målrettes mod Natura 2000-områder.

Ikast-Brande Kommune mener, at det skal være muligt at gennemføre indsatser på de arealer, hvor det ikke har været muligt at indgå en frivillig aftale. Samsø Kommune ønsker ligeledes en præcisering af, at kommunen ikke er ansvarlig for manglende indsats, der skyldes manglende frivillige aftaler med private lodsejere.

Faxe Kommune finder det uhensigtsmæssigt, at planerne er sendt i høring inden landdistriktsprogrammet er offentliggjort, og kommunernes økonomiske råderum er afklaret.

Sydvestjysk Landboforening mener, at det er vigtigt at sikre de private lodsejeres ejendomsret samt fuld kompensation eller erstatning for ulempe, udbyttetab og nedsat jordværdi i forbindelse med tiltag til beskyttelse af habitatnatur og fuglebeskyttelse i Natura 2000. Vallø Stift anfører ligeledes, at der mangler økonomi til omkostninger, og manglende indtægter i forbindelse med prioritering af indsatser for eremit.

Hillerød, Allerød, Halsnæs, Hedensted, Vejle og Tønder Kommune ønsker at få afklaring om hvordan DUT-midlerne fordeles, og om hvorvidt de bliver tilgængelige som finansieringsmulighed til den kommende planperiode. Halsnæs Kommune mener også, at kompensationen skal øges

Struer Kommune vil gerne have uddybet, i hvilket omfang det anses relevant at kommunerne bidrager økonomisk. Kommunen spørger om der er en forventning om, at kommunerne ud over de tildelte DUT-midler bidrager med konkrete indsatser

Læsø og Thisted Kommune ønsker afklaring på hvordan kommuner med små befolkningsstørrelser og skattegrundlag skal kunne finansiere naturplejen i Natura 2000-områderne.

Friluftsrådet mener, at der i tilskudsordninger og andre afsatte statslige og kommunale midler til Natura 2000-indsatser bør skabes mulighed for at anvende en del af midlerne til styrkelse af rekreativ infrastruktur som stier og rekreative faciliteter.

Miljøstyrelsens kommentarer

Kommunernes økonomi til konkret opgaveløsning fastsættes enten i forbindelse med den konkrete lovgivning, der vedtages i Folketinget, i forhandlinger mellem Kommunernes Landsforening og det ministerium, som har fastlagt en ny opgave eller mellem Kommunernes Landsforening og finansministeren. Dette gælder også Natura 2000-planlægningsopgaven og andre naturforvaltningsopgaver.

Miljøstyrelsen har noteret sig den generelle bekymring vedrørende økonomien. De endelige planer er afstemt, så den besluttede økonomiske ramme og den i planerne beskrevne indsats passer sammen.

Til gennemførelse af planerne stiller staten en række virkemidler til rådighed, ligesom det forudsættes, at kommunerne i mindre omfang bidrager økonomisk via DUT midlerne. Gennemførelse af den terrestriske del af Natura 2000-planerne bygger grundlæggende på frivillighed. Der indgås frivillige aftaler om en særlig driftsform på baggrund af en tilskudsordning. Gennemførelse på det marine areal sker især via lovgivning og anden regulering.

Natura 2000-planerne gennemføres således grundlæggende vha. følgende virkemidler:

1. *Kommunal planlægning efter planloven, der bl.a. sikrer områderne mod nye anlæg*
2. *Lovgivning i form af habitatuurderinger af projekter, der kan påvirke et Natura 2000-område og anmeldte ordninger for aktiviteter i Natura 2000-områder, der skal sikre, at områdets bevaringsmålsætning kan opnås*
3. *Drift og naturforvaltning der primært bygger på diverse ordninger og frivillige aftaler*
 - a. *Diverse tilskudsordninger bl.a. under CAP-reformen (det tidligere landdistriktsprogram) eller ordninger som administreres af Miljøstyrelsen (klima-lavbund og privat urørt skov)*
 - b. *Bekendtgørelse af lov om jagt og vildtforvaltning til oprettelse af vildtreservater*
 - c. *Kommunale DUT-midler*
 - d. *Statens egne indsatser på statsejede og marine arealer*
 - e. *Andre EU-ordninger, fx EU-Life.*

Den økonomiske ramme for gennemførelse af Natura 2000-planerne indgår i "Aftale om Grøn Omstilling af Dansk Landbrug af 4. oktober 2021" og af videreførte kommunale midler. Det er aftalt at videreføre de tre Natura 2000-tilskudsordninger: tilskud til pleje af græs- og naturarealer, sikring af biodiversitet i skov samt rydning/hegning som forberedelse til pleje. Andre af de aftalte indsatser og tilskudsordninger kan bidrage, hvis de realiseres i eller i tilknytning til Natura 2000-områder. Det gælder f.eks. udtag af lavbundsarealer, tilskud til småbiotoper (ecoschemes) og den aftalte bruttoarealmodel.

Natura 2000 planernes overordnede formål er at sikre gunstig bevaringsstatus for naturtyper, arter og disses levesteder.

Som følge af Det Udvidede Totalbalanceprincip, er der blevet tildelt virkemidler til Kommunerne til hede- og klitpleje på arealer med mere end 25% tilgroning; genrydning af projektarealer, på arealer med indsatser uden mulighed for CAP-midler; reduktion af invasive arter (dækning > 10%), på arealer ikke omfattet af Pleje af Græs- og Naturarealer samt arealer for levesteder til unglefugle.

Det lægges til grund, at indsatsen i videst muligt omfang gennemføres ved frivillige aftaler. Langt størstedelen af indsatsen skal gennemføres på allerede naturbeskyttede arealer, der ikke kan indgå i den intensive landbrugsdrift, og hvor den ønskede indsats og de tilknyttede tilskudsordninger giver mulighed for tilskud og fuld finansiering af projektudgifter. For arealer, hvor den erhvervsmæssige udnyttelse begrænses, hvilket f.eks. gælder ved hydrologiprojekter, hvor fugtigere jord kan begrænse anvendelsen af arealet, kan der gives kompensation for indkomsttab.

6. Rollefordeling

Høringssvarene vedrører rollefordeling har berørt ansvarsfordeling mellem stat, kommune og tredje part

Danmarks Naturfredningsforening Aalborg mener, at nogle af de sværeste afvejninger er skubbet over på andre lovgivninger, så en bred vifte af statslige styrelser skal i spil. Foreningen synes, det er umuligt at gennemskue, hvordan fiskeri og jagt i Nibe Bredning skal eller vil blive håndteret, som eksempel nævnes muslingefiskeri.

Miljøstyrelsens kommentarer

Natura 2000-planen er ikke en lovgivning, men en plan, som er bindende for offentlige myndigheder. Forvaltningen af havet foretages af staten ved de respektive sektormyndigheder. Det er således Fødevareministeriet, som er ansvarlig for forvaltning og lovgivningsmæssig regulering af fiskeri, så Natura 2000-planens målsætninger kan opnås. Det er Miljøministeriet, som er ansvarlige for lovgivningsmæssig regulering af jagt, hvilket på lokalt niveau kan foretages med bekendtgørelser om natur- og vildtreservater. Nibe Bredning er omfattet af bekendtgørelse om Nibe- og Gjøl Bredning Vildtreservat af 2. juli 1993, som regulerer jagt, færdsel og sejlads.

Nationalpark Kongernes Nordsjælland bemærker, at det er afgørende, at forvaltningen af øvrige forskelligartede hensyn til fx rødliste-arter og anden natur i tilbagegang kan varetages parallelt med direktiv-forpligtelserne. Nationalparken kan ikke overtage myndighedernes direktivforpligtelser, men kan bidrage hvor der i øvrigt er komplementerende behov for en indsats.

Miljøstyrelsens kommentarer

Miljøstyrelsen noterer sig bemærkningerne fra Nationalpark Kongernes Nordsjælland.

7. Udpegningsgrundlag og områdegrænser

Høringssvarene vedrørende udpegningsgrundlag og afgrænsning har især berørt følgende punkter:

- Udpegningsgrundlaget
- Anvendelse af gamle områdegrænser
- Justering af områdernes afgrænsning.

Sydvestjysk Landboforening forventer, at udpegningsgrundlaget er dynamisk, opdateret og troværdigt. Arter og naturtyper, der ikke længere har brug for særlig beskyttelse, skal udgå.

Sydvestjysk Landboforening mener ikke, at fuglebeskyttelsesområderne er udpeget ud fra en biologisk vurdering, men er nedsat med samme afgrænsning som Ramsar-områderne, og foreningen mener, at mange af disse områder skal tages ud, da de ikke besidder nogen biologisk værdi, og i dag er landbrugsjord i drift. Danske Havne opfordrer ligeledes til, at Natura 2000-områder ikke lægges tæt på eller i erhvervshavne og havneindløb.

Aarhus Kommune anbefaler, at arealopgørelser af habitatnatur på udpegningsgrundlaget fremgår af bilag 1 i Natura 2000-planerne "Bilag 1. Oversigt over grupperinger".

Miljøstyrelsens kommentarer

Spørgsmål om Natura 2000-områdernes størrelse og afgrænsning er ikke omfattet af denne høring. Da områderne blev udpeget, var afgrænsningerne genstand for en selvstændig høring. For de udpegede områder sætter Natura 2000-planerne rammerne for myndighedernes udøvelse af deres beføjelser for at efterleve EU-naturdirektivforpligtelserne.

Vedrørende udpegningsgrundlag af fuglebeskyttelsesområder der har samme områdeafgrænsning som Ramsar områder, kan Miljøstyrelsen oplyse, at disse områder oprindeligt blev udpeget i henhold til Ramsar Konventionen. Områderne skulle opfylde et kriterium om internationale forekomster af vandfugle. Områderne er afgrænset i henhold hertil. Miljøstyrelsen kan ligeledes henvise til, at Miljøstyrelsen på baggrund af den politiske aftale om Naturpakken fra maj 2016 har gennemgået Natura 2000-områderne med henblik på at undersøge mulighederne for at mindske blandt andet andelen af intensivt drevne jordbrugsarealer og evt. at udvide områder med mere værdifuld natur, der understøtter direktivmål. I denne proces blev der også foretaget en vurdering af, om visse havnearealer kunne udgå. Der pågår en dialog med EU-Kommissionen om grænsejusteringen.

Den gennemførte høring vedrørte alene forslag til Natura 2000-planer. Arbejdet med ændringer i udpegningsgrundlag er gennemført i 2018-2021 og vil også fremover blive gennemført i en selvstændig proces med en tilhørende offentlig høring. Det forventes, at udpegningsgrundlaget vil blive gennemgået ca. hvert 6. år på grundlag af opdateret viden fra det nationale overvågningsprogram NOVANA.

Udpegningsgrundlagene for de enkelte Natura 2000-områder revideres i overensstemmelse med retningslinjer fra EU-Kommissionen, hvor alle naturtyper, habitatarter og fuglearter skal tilføjes til et områdes udpegningsgrundlag, hvis de har en væsentlig forekomst inden for et givent område. Med baggrund i retningslinjerne fra EU har Miljøstyrelsen udarbejdet faglige kriterier for, hvornår der er tale om en væsentlig forekomst, og deraf kriterier for hvornår en naturtype, habitatart og fugleart kan tilføjes eller udtages fra et udpegningsgrundlag. Ved den seneste revision af udpegningsgrundlagene for alle de danske Natura 2000-områder er en række naturtyper, habitatarter og fuglearter foreslået udtaget, men de er af hensyn til en igangværende dialog med EU-Kommissionen om muligheden for at udtage dele af udpegningsgrundlag, opretholdt på udpegningsgrundlaget ind til videre. De gældende udpegningsgrundlag m.m. kan findes på Miljøstyrelsens hjemmeside og på Miljøgis.

Vedrørende arealopgørelser af habitatnatur på udpegningsgrundlaget, kan Miljøstyrelsen henvise til Miljøgis, samt de opdaterede basisanalyser, hvor nævnte opgørelser er beskrevet.

8. Klima

Høringssvarene vedrørende klima har især berørt følgende punkter:

- Konsekvenser af klimaændringer

Næstved, Allerød, Stevn, Faxe og Vordingborg Kommune mener, at klimaforandringerne og dets konsekvenser, især hydrologiske, skal indtænkes i planerne. Dansk Botanisk Forening, Aalborg, og Dragør Kommune opfordrer ligeledes til, at der tages højde for de mange strandenge og rikkær, der vil forsvinde med stigende havniveau, og at ådale ikke benyttes til parkering af store regn-hændelser, da naturen i ådalene ikke er tilpasset uforudsigelige oversvømmelser i sommerperioden med overfladevand.

Kolding Kommune ønsker en mere konkret retningslinje for udlæg af arealer beliggende i baglandet, hvortil strandengsarterne med tiden kan indvandre, efterhånden som de nuværende strandenge oversvømmes permanent af havet. Det er ligeledes relevant, at staten forbereder finansieringsmuligheder målrettet denne indsats.

Fanø kommune gør opmærksom på at udpegningsgrundlaget af digerne i Nordby og Sønderho som Natura 2000 område, umuliggør den nødvendige klimasikring af deres kulturarv. De ønsker at Miljøstyrelsen forholder sig til dette spændfelt.

DN København og DN Amager gør opmærksom på igangværende kommunale projekter til stormflodssikring, som vil påvirke Natura 2000-områdets naturtyper. De foreslår, at de nødvendige hensyn til Natura 2000-områdets fremtid og positive udvikling indarbejdes så tidligt som muligt i disse projekter.

Miljøstyrelsens kommentarer

Miljøstyrelsen er opmærksom på, at klimaændringer afføder behov for yderligere analyser og eventuelt nye typer af indsats i Natura 2000-områderne og at klimaændringer kan medføre ændringer i konkrete naturarealer, herunder også at der stadig hyppigere ses konkrete sager, hvor enkelthændelser (typisk som følge af storm og øget vandstand) skal håndteres.

Miljøstyrelsen er enig i, at der frem mod næste planperiode bør foretages en nærmere analyse af klimaets betydning for en række Natura 2000-områder med henblik på præcisering af de langsigtede mål og den konkrete indsats.

Den kompetente myndighed skal dog ligeledes i forbindelse med eventuelle klimatilpasningsprojekter i Natura 2000-områder sikre, at der gennemføres habitatkonsekvensvurdering af projektets konsekvenser og at direktivforpligtelserne overholdes., hvis der er behov for fravigelse af habitatdirektivet.

9. Offentlighed og høring

Høringssvarene vedrørende offentlighed og høring har især berørt følgende punkter:

- Høring og dialogproces
- Formidling

Kommunernes Landsforening ønsker, at der afsættes længere tid til høringen af Natura 2000-planerne. Dansk Rideforbund og Dansk Islands hesteforening henstiller til, at der bliver afsat den nødvendige tid til at høre de lokale brugere, når der skal udarbejdes handleplaner for områderne, da disse kan give adgangsudfordringer. Sydvestjysk Landboforening mener ligeledes, at koordinering bør være påkrævet ved planer, der er omfattende i størrelse og indebærer flere kommuner. Landbrug & Fødevarer opfordrer til, at man fra Miljøstyrelsen i den kommende periode med tilretning af planerne udnytter den lokale viden og erfaring, som lodsejere sidder inde med. Sydvestjysk Landboforening forventer ligeledes, at lodsejerne i højere grad informeres om deres ejendommers naturværdier, hvilket vil fremme ejerskab og forståelse for igangsættelse af frivillige tiltag på arealerne.

Næstved Kommune, DN Aalborg, Dansk Skovforening, Vestjysk og en virksomhed, mener, at planerne er uoverskuelige for borgerne og er svære at læse. Aarhus Kommune mener, at planerne fremstår for generelle og ønsker frasortering af temaer, der er irrelevante, så den enkelte plan er mere målrettet for det specifikke Natura 2000-område. Dansk Ornitologisk Forening Roskilde fremfører endvidere, at planernes kapitel 1, som er ens i alle planer, er tung læsning, og næppe særlig relevant for brugerne. De foreslår at kapitlet kortes væsentligt ned og skrives i et mere tilgængeligt sprog. Gerne med henvisninger til bilag.

Dansk Skovforening mener, at man med fordel kan rykke dialogfasen til efter udgivelsen af planerne, dvs. imellem Natura 2000-planerne og handleplanerne. Det kan eventuelt være i forlængelse med høringen af Natura 2000-planerne.

Landbrug & Fødevarer finder det problematisk, at kortlægning af naturtyper og arter ikke indgår i Natura 2000-planerne, men offentliggøres via basisanalyserne uden en reel høringsproces, da kortlægningen har stor betydning for landbrugsdriften.

En borger mener, at der bør bruges mere data fra NGO'er i Natura 2000-sammenhæng.

HOFOR nævner at de ingen bemærkninger til planerne har.

Miljøstyrelsens kommentarer

Miljøstyrelsen kan oplyse, at planudkastene til 3. generation Natura 2000 planer har været i høring i de lovpligtige 12 uger (plus lidt ekstra tid,) som det fremgår af miljømålslovens §43, stk. 4. I høringsprocessen har alle særligt berørte lodsejere ligeledes modtaget en personlig orientering om den offentlige høring af planerne.

Det fremgår af lobemærkningerne til miljømålsloven, at handleplanerne skal være redskab for en forventningsafstemning med organisationer og lodsejere, således at kommunerne herved får mere tid til dialog og lokal inddragelse, der primært vil være forbundet med de konkrete projekter, der skal udmønte Natura 2000-planen og strække sig over hele planperioden. Det har således været hensigten med lovgivningen at give kommunalbestyrelserne et råderum til udmøntning af den overordnede statslige ramme, som er fastlagt i de foreliggende statslige Natura 2000-planer, hvilket giver mulighed for at inddrage lokal viden og kendskab til ejerforhold. Formålet er at bevare forankringen af ansvaret for gennemførelsen af Natura 2000-planerne på kommunalt niveau og give bedre tid til at inddrage lokal viden. Når planerne skal føres ud i livet, indgår kommunerne derfor i dialog med de lokale lodsejere om den konkrete lokalisering af et projekt samt brug af forvaltningsmetoder og virkemidler.

Miljømålsloven understøttet af bekendtgørelser fastsætter ligeledes også betingelserne for udarbejdelse af de kommunale handleplaner og skovhandleplanerne. Natura 2000-handleplanerne skal indeholde forventede

initiativer, herunder en plan for interessentinddragelse, der udmønter sig i en mulig dialogproces med de lokale lodsejere, jævnfør § 46 a.

Miljøstyrelsen har noteret sig kommentarer vedrørende planernes sværhedsgrad. Planerne består af et resume af basisanalysen, overordnede og konkrete målsætninger, modsatrettede interesser og indsatser. Miljøstyrelsen er bekendt med, at der i den generelle tekst kan være omtale af naturtyper, fugle og arter der ikke er på de konkrete områders udpegningsgrundlag.

Miljøstyrelsen kan oplyse, at der i forbindelse med basisanalysernes offentliggørelse har været mulighed for at indgive faktuelle bemærkninger til datagrundlaget m.m. Miljøstyrelsen oplyser ligeledes, at der altid er mulighed for at henvende sig med konkrete spørgsmål, om data.

Der findes andre data end NOVANA-data for fugle, arter og naturtyper i Natura 2000-områderne. Disse er dog ikke tilstrækkeligt ensartede og kvalitetssikrede til, at Miljøstyrelsen har inddraget dem i basisanalyserne. Mange af disse data vil med fordel kunne indgå i senere faser af planlægningen, ikke mindst i forbindelse med gennemførelse af konkrete indsatser i de lokale Natura 2000-områder.

10. Datagrundlag

Høringssvarene vedrørende datagrundlag har især berørt følgende punkter:

- Datagrundlag generelt og kortlægningsmetode
- Datagrundlag for arter og naturtyper samt tilstandsvurderingssystemer

Landbrug og Fødevarer kommenterer på, at en ny kortlægning forud for hver planperiode, samt det forhold at kriterierne for kortlægningen ændrer sig, gør det svært for lodsejere at gardere sig i tide mod de konsekvenser, som en ny kortlægning kan medføre. DN Aalborg vurderer at Basisanalyserne giver et meget bedre billede af tilstanden end før kortlægningen begyndte. Men de er præget af skiftende metoder og definitioner, så de meget præcise grafer giver et indtryk, som nok ikke helt svarer til hvor præcise, baggrundstallene er.

Faxe Kommune mener, at de konkrete vurderinger af, hvorvidt tidligere indsatser har virket på naturtyper og levesteder vanskeliggøres, når der sker ændringer i registreringsmetoderne imellem planperioderne.

Danmarks Jægerforbund anbefaler, at de endelige planer vil tage udgangspunkt i opdaterede data, lokal ekspertviden og andre faglige bemærkninger, så man undgår at sætte unødige adgangsbegrænsninger for friluftslivets udøvere.

Esbjerg Kommune kritiserer kortlægningen af habitatnaturtypen Urtebræmmer (6430), og påpeger at den nuværende kortlægningsmetode resulterer i et for stort areal af naturtypen.

Herning Kommune ønsker at vide, hvordan ældre områder med stilkegekrat (9190) eller skovbevokset tørvemose (91D0) defineres, og ønsker konkrete kortlag over indsatser.

Danmarks Naturfredningsforening og Vordingborg Kommune anbefaler, at Miljøstyrelsen vil benytte sig af opdateret data til vurdering af den marine natur.

Horsens og Syddjurs Kommuner og en erhvervsvirksomhed erfarer, at tilstandsvurdering i stor grad afhænger af kortlægningstidspunktet, omfanget af kortlægningen og evt. metodeskift mellem kortlægningerne. Kommunernes Landsforening opfordrer til, at der skabes bedre muligheder for, at kommunernes viden om de enkelte områder kan blive brugt til at forbedre kvaliteten af tilstandsvurderingssystemet.

Faaborg-Midtfyn Kommune anfører, at der ikke er anvist egnede levesteder, egnede indsatser, samt hvordan der sikres spredning af Skæv vindelsnegl og havlampret. På den baggrund spørger kommunen om, hvordan de skal udarbejde en handleplan, når Natura 2000-planen ikke har vurderet om arterne er i fremgang, tilbagegang, stabil eller ukendt, hvilket er kravet for arter uden tilstandsvurderingssystem.

Syddjurs Kommune kommenterer på, at registreringen af græsning ved tilstandsvurdering ikke skelner mellem typen eller intensiteten.

Tønder, Vordingborg, Faaborg-Midtfyn og Thisted Kommuner opfordrer til, at der igangsættes undersøgelser af levestedernes og arealernes nuværende tilstand, da målsætningerne for naturtyper og arter uden tilstandsvurderingssystemer er uklare, og derfor svært målbare. DN Odense foreslår ligeledes, at der snarest bør udvikles et tilstandsvurderingssystem for de marine naturtyper.

Aalborg Kommune anfører, at der mangler en naturtilstandsvurdering for alle skovnaturtyperne, hvilket kommunen anser for at være en stor mangel i forhold til at udføre en eventuel indsats for disse naturtyper.

Fri Natur påpeger, at DCE rapport 460, "Udvikling af en dansk Naturindikator" skal genberegnes da data ikke er fyldestgørende og opfordrer til, at planer, der er baseret på denne rapport skal laves om.

Miljøstyrelsens kommentarer

Med ændringen af miljømålsloven i 2013 vedtog Folketinget, at basisanalysen er grundlaget for målfastsættelse og indsatsprogram i de enkelte Natura 2000-planer, men ikke en del af den bindende Natura 2000-plan.

Basisanalysen skal indeholde en kortlægning af habitatnaturtyper og levesteder for arter, som områderne er udpeget for at beskytte, en vurdering af naturtilstanden og en foreløbig vurdering af konkrete trusler samt et resumé, som på kortbilag angiver beliggenheden af de kortlagte arealer og tilstanden. Ved offentliggørelsen af basisanalyserne, har der været mulighed for at indgive faktuelle bemærkninger til datagrundlaget i basisanalyser med mere. I den konkrete sagsbehandling inddrager myndigheden i relevant omfang den nyeste, bedste faglige viden om natur- og miljøtilstanden, hvilket ikke nødvendigvis er basisanalysen, da denne kun opdateres hvert 6. år.

Natura 2000-planlægningen er en rullende planlægning, som opdateres hvert 6. år (dog hvert 12. år for skovbevoksede, fredskovpligtige arealer). Data i planerne er de seneste kvalitetssikrede, nationale data, og det er de data, som sikrer ensartethed og danner grundlag for planperiodens indsatsprogram. Data er indsamlet og kvalitetssikret i forbindelse med gennemførelse af det nationale overvågningsprogram – NOVANA. Natura 2000-planlægningen er en løbende planlægning, og det er ikke muligt at have helt opdaterede data for den foregående planperiodes indsats, som foregår over hele planperioden.

Vedrørende de omtalte ændringer i registreringsmetoderne imellem planperioderne, kan Miljøstyrelsen oplyse, at der er sket meget få egentlige ændringer. Disse ændringer indbefatter levestedskortlægning for vandhulsarterne Stor vandsalamander og Klokkefrø, samt vandkalve og guldsmede. For invasive arter er der i 2016-21 indført et felt der hedder "samlet dækning af invasive arter" Her opgøres dækningen af alle forekommende invasive arter. For ynglefuglene blev der til kortlægningen i 2016-21, som noget nyt, udarbejdet tekniske anvisninger for alle de ynglefugle som levestedskortlægges.

Miljøstyrelsen vurderer, at data samlet set er tilstrækkelige til at basere en planlægning på. Hvis der for konkrete arealer skal indgås aftaler eller træffes afgørelser, skal der foretages en konkret vurdering, hvori der også indgår de indsats, som er gennemført efter de seneste kortlægninger.

Naturtypedata til brug for Natura 2000-planlægningen er indsamlet og kvalitetssikret i det nationale overvågningsprogram, NOVANA, hvor der via feltbesigtigelser er sket en registrering af naturtyper og naturtilstandsparametre i alle områder for de mest udbredte og/eller truede naturtyper.

Kortlægningen af habitatnaturtyper er revideret i årene 2016-2019 og suppleret med senere viden som præsenteres som led i udarbejdelsen af basisanalyserne for de enkelte områder. DCE/Århus Universitet har udarbejdet en teknisk anvisning om naturtypekortlægningen som uddyber, hvorledes kortlægningen finder sted. Den tekniske anvisning kan findes på DCEs hjemmeside. Samme sted findes en beskrivelse af habitatnaturtyper med forekomst i Danmark (habitatbeskrivelser, vers. 1.05, maj 2016), en beskrivelse der er udarbejdet på grundlag af "Interpretation Manual of European Union Habitats", EU's officielle fortolkningsmanual, som giver en fortolkning af de naturtyper, der findes på habitatdirektivets bilag 1. Det er Miljøstyrelsens opfattelse, at fortolkningen er korrekt. På Miljøstyrelsens hjemmeside findes der detaljerede kort og oplysninger om naturtyperne på udpegningsgrundlaget og data for mange af arterne.

Den videnskabelige rapport fra DCE vedr. "Udvikling af en dansk Naturindikator" er ikke blevet anvendt i planarbejdet til 3. generation af Natura-2000 planer.

I Natura 2000-planernes afsnit med modsatrettede naturinteresser beskrives det, at yngre tilvoksning og udvikling af skovnaturtyper på værdifulde arealer med lysåbne naturtyper nedprioriteres i forhold til den lysåbne natur. Det gælder fx arealer hvor der er sket en tilgroning med naturtyperne skovbevokset tørvemose (91D0) eller elle- og askeskov (91E0) på værdifulde arealer af tidvis våd eng (6410), hængesæk (7140), kildevæld (7220) eller rigkær (7230) såfremt der er tale om en yngre tilgroning af disse arealer. Gamle og/eller veludviklede naturlige bevoksninger med skovbevokset tørvemose (91D0) eller elle- og askeskov (91E0) bevares. Generelt kortlægges arealer som habitatnatur (herunder 9190 og 91D0), hvis forekomsten opfylder definitionen i habitatbeskrivelsen, uanset om der er tale om en yngre eller ældre bevoksning. Der er således ikke en definition særligt ift. ældre skovnaturtyper, men disse defineres på samme måde som for yngre forekomster.

Miljøstyrelsen har endnu ikke gennemført en fuld kortlægning af alle marine habitatområder. Således er kortlægningen af biogene rev ej heller gennemført i alle områder. Det har højere prioritet at gennemføre førstegangskortlægning end anden gangs kortlægning af habitatområderne. Miljøstyrelsen har grundet manglende tilstandsvurderingssystemer for de marine naturtyper ikke foretaget en vurdering af naturtypernes tilstand ud fra nyere data. Det er dog muligt at se data for fx ålegræs, bundfauna og makroalger i et habitatområde på Miljødata.dk

Vedrørende registrering af græsning, kan Miljøstyrelsen informere om, at både vegetationshøjden og om der er græsning eller ej, registreres i forbindelse med kortlægningen. Græsningsintensitet registreres ikke.

I Danmark har man til efterlevelse af naturdirektiverne valgt at udvikle et naturtilstandssystem, som vurderer den aktuelle naturtilstand på en lokalitet ud fra parametre, der umiddelbart kan omsættes til en forvaltningsindsats. Formålet med naturtilstandssystemerne er derfor at a) omsætte direktivets krav til et forvaltningsrettet værktøj, b) sikre ensartede vurderinger på nationalt niveau og myndighederne imellem, c) sikre at en udvikling i naturtilstanden på konkrete arealer kan måles, og d) have et målesystem som umiddelbart kan ses og anvendes af ikke-fagfolk.

Alle naturtyper, arter og fugle på Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag overvåges uanset om der er udviklet et tilstandsvurderingssystem eller ej. Tilstandsvurderingssystemerne er udviklet for konkrete naturtyper, habitatarter og fuglearter og ikke for Natura 2000-områder. For de naturtyper, habitatarter og fuglearter, der ikke har et tilknyttet tilstandsvurderingssystem, anvendes de bedst tilgængelige data til vurdering om udviklingen er stabil, i fremgang eller i tilbagegang, jf. målbekendtgørelsens § 2, stk. 4.

Fastsættelse af tilstandsvurderingssystemer kræver efter Miljøstyrelsens vurdering en stor grad af enighed mellem alle interessenter om, at der er fordele ved at etablere en fælles målestok. Derudover kræves viden om de enkelte naturtyper og arter og ikke mindst tilstrækkelige data til at udvikle og konsolidere et tilstandsvurderingssystem. Det er derfor et system, som fortsat er under udvikling. Miljøstyrelsen forventer at fortsætte udviklingen af tilstandsvurderingssystemer.

11. Generelle bemærkninger, der falder uden for høringen

I den gennemførte høring er der indkommet en række bemærkninger, der falder uden for denne høring rammer (høring af udkast til Natura 2000-planerne). Bemærkningerne er summeret i nedenstående og om muligt efterfulgt af korte bemærkninger.

1. Naturnationalparker

14 borgere, Mariagerfjord Kommune samt Gribskov, Tisvilde Hegn, Melby Overdrev uden hegn er bekymrede for hegn, træfældning, lukning af dræn, dyrs velfærd jf. dyreværnsloven og menneskelig indblanding i Naturnationalparkerne, samt for indskrænkning af privates bevægelsesmuligheder i Natura 2000-områder. En borger mener at de hidtidige tiltag i statsskovene har været gode for biodiversiteten og opfordrer til at de fortsættes i stedet for at lave naturnationalparker.

Danmarks Naturfredningsforening Thy skriver, at konsekvensen af udpegningen, af en stor del af området til Naturnationalpark Hanstholm bør udredes. I forbindelse med forvaltningen skal der ifølge foreningen tages hensyn til, om naturtyper, arter eller fugle på udpegningsgrundlaget kan være følsomme over for en ændret forvaltning.

Mange borgere mener, at der ikke skal kunne søges dispensation ift. Dyreværnsloven, og at lempelserne jf. L229, som refererer til en ændring af naturbeskyttelsesloven med henblik på oprettelse af naturnationalparker, bør omgøres, og lovgivningen bør være ens for alle dyr og deres holdere/ejere, uagtet om det er landbruget eller hører ind under Miljøstyrelsens vilkår med afgræsning.

Læsø Kommune ønsker en præcisering af hvorvidt og hvordan, naturnationalparken i Læsø Klitplantage vil påvirke forvaltningen af Natura 2000-området.

Friluftsrådet, Foreningen Ridentier Aarhus Syd, DGI, Dansk Orienteringsforbund, Dansk Rideforbund, Dansk Islandshesteforening og flere borgere udviser bekymring for, hvilke adgangsmæssige konsekvenser de forstyrrelsesfrie zoner i naturnationalparkerne vil have for borgere.

Miljøstyrelsens kommentarer

Disse emner falder alle uden for rammerne af denne høring, da de vedrører etableringen af naturnationalparker. I forbindelse med etableringen af en naturnationalpark vil der forud for en realisering blive gennemført en høring og en væsentlighedsvurdering.

Miljøstyrelsen kan desuden oplyse, at det ved tilladelse til etablering af en naturnationalpark, jf. lov nr. 1177, vil blive sikret, at EU's naturdirektiver overholdes, og det gælder også efterlevelse af den særlige artsbeskyttelse.

2. Konkrete bemærkninger til tilskudsordninger

Randers Kommune ønsker tilskudsordninger fra Common Agricultural Policy (CAP) som virkemiddel til opfyldelse af planperiodens målsætninger. De påpeger også, at (CAP 2023-2027) overgår fra en 20-årig kompensation til en engangskompensation i de EU-finansierede Landdistriktsordninger. Mange projekter, der allerede er i gang, vil derfor blive berørt.

Kommunernes Landsforening skriver, at kommunerne får afslag på deres ansøgninger igennem EU LIFE-programmet til at beskytte områder med høj naturværdi, da projektet ikke giver støtte til natur i gunstig bevaringsstatus, og de foreslår derfor, at Miljøstyrelsen og enkelte kommuner indgår i dialog om, hvordan de kan søge midler gennem LIFE-programmet.

Kolding Kommune påpeger, at arbejdet med at tilpasse landdistriktsprogrammets 5-årige tilskudsordning for græsning – der skal implementere Natura 2000-planernes målsætninger for plejen af lysåben habitatnatur ved at give tilskud til afgræsning af naturarealer – nu har stået på i over 10 år, og at de fortsat ser, at kravene til ordningen medvirker til at ensarte naturarealerne og modvirker udviklingen af en god artstilstand og en højere biodiversitet på arealerne. Kommunen finder, at det ikke bør være muligt at få tilskud til slåning af et naturareal, hvor det afslåede materiale efterlades på arealet som en tyk dyne af fjerne, ligesom det ikke bør være muligt at få enkeltbetaling til naturarealer. I stedet bør tilskuddet til den 5-årige græsningsstøtte efter kommunens opfattelse øges og sigte efter at øge arealernes naturværdi. Kolding Kommune opfordrer til, at der sættes øget politisk fokus på dette revisionsarbejde, og at opgaven med at tilpasse græsningsordningen for natur eventuelt flyttes til Miljøstyrelsen, som efter kommunens opfattelse besidder den fornødne kompetence inden for naturområdet og som i forvejen administrerer tilskudsordningerne for skov, med hvilke græsningsstøtten til større arealer (herunder naturnationalparkerne) skal samordnes, ifald ønsket om samforvaltning af større arealer skal være realistisk.

Miljøstyrelsens kommentarer

Disse høringssvar falder uden for rammer af denne høring, og Miljøstyrelsen kan henvise til henholdsvis Landbrugsstyrelsen samt Miljøstyrelsen tilskudsenhed mht. konkrete forslag. Se i øvrigt afsnittet under indsatsprogram.

3. Vedvarende energi

Dansk Erhverv mener, at sameksistens mellem klimaomstilling og naturbeskyttelse bør være omdrejningspunktet i myndighedsbehandlingen af vedvarende energiprojekter.

Danske Havne peger på, at det er væsentligt, at der ved den samlede vurdering af de indkomne høringssvar tages hensyn til erhvervshavnens nuværende og kommende virke som logistisk knudepunkt for varer, energi og mennesker. Endvidere, mener Danske Havne, at det er et vigtigt samfundshensyn, at import af varer, som altovervejende kommer ad søvejen i dag, udskibning/modtagelse af vindmølledele, af grønne brændstoffer, af genanvendte materialer og flytning af råstoffer ikke hindres/fordyres.

DOF Vestsjælland bemærker, at Sund & Bælt gør et stort arbejde med at sikre egnede levesteder for klyde og terner (på Sprogø). Foreningen bemærker, at det fortsat vil være nødvendigt at friholde Natura 2000-området for nye VE-anlæg (vindmøller og solcelleparker).

Birkende Borgerforening foreslår lovgivning om bræmmer rundt om N2000 områder, konkret i forhold til etablering af solcelleanlæg.

Miljøstyrelsens kommentarer

Disse høringssvar falder uden for rammerne af denne høring, Miljøstyrelsen kan dog oplyse at det vurderes fra projekt til projekt i den konkrete sagsbehandling, om et projekt er foreneligt med bevaringsmålsætningerne i planerne, og om betingelserne for en eventuel fravigelse habitatdirektivet er opfyldt.

4. Natur, der er omfattet af kategori 1-natur – beskyttelse i husdyrloven.

Vestjysk opfordrer til, at der snarest muligt bør findes en løsning på, om ny natur opstået som følge af udtagning af kulstofholdig lavbundsjord kan undtages reglerne for at afkaste restriktioner for udvidelser/tilstedeværelse for husdyrproduktion. Vestjysk mener desuden, at kortlægning af ammoniakfølsom natur er gået for langsomt.

Miljøstyrelsens kommentarer

Disse høringssvar falder uden for rammerne af denne høring. Miljøstyrelsen kan dog oplyse at eventuel ammoniakfølsom habitatnatur der måtte udvikles i et udpeget habitatområde, i forbindelse med udtagning af kulstofrig lavbundsjord, vil være omfattet af reglerne til husdyrbrugsregulering.

5. Udpegning af havstrategiområder

WWF foreslår, havstrategibeskyttelsen lægges ovenpå eksisterende Natura 2000-områder. De anbefaler ligeledes, at man fremadrettet reviderer og udvider det samlede spektrum af miljømål, så alle beskyttede områder til havs fremadrettet også adresserer flest mulige miljømål fra øvrige politikområder og sektorlovgivning.

Miljøstyrelsens kommentarer

Udpegning af havstrategiområder, ligger udenfor Natura 2000-planlægningens rammer, og dermed uden for rammerne af denne høring. Indsatser til beskyttelse af marine habitatnaturtyper efter habitatdirektivet fremgår af Natura 2000-planerne.

6. Udpegningsgrundlag og justering af Natura 2000-områdernes grænser

Landbrug & Fødevarer mener, at der ikke skal igangsættes aktiviteter i den kommende planperiode målrettet de arter, som Danmark har indstillet til at skulle udgå af udpegningsgrundlaget, da EU-Kommissionen endnu ikke har godkendt forslaget til det reviderede udpegningsgrundlag fra 2019. De mener også, at det er vigtigt, at disse arter ikke får betydning i forbindelse med myndighedsbehandling af ansøgninger, tilladelser m.v. Landbrug & Fødevarer opfordrer til, at Miljøministeriet i dialog med EU-Kommissionen får afsluttet den danske revision af habitatområderne, så de områder, som blev besluttet udtaget af områderne, ikke længere er omfattet af beskyttelsen.

Flere virksomheder bemærker at der ikke er foretaget reduktion og udtagning af dyrket landbrugsjord i Natura 2000-områderne på baggrund af tidligere grænsejustering

Miljøstyrelsens kommentarer

Disse høringssvar falder uden for rammerne af denne høring, Miljøstyrelsen kan dog oplyse, at der er dialog med EU-Kommissionen om både grænsejustering og opdatering af udpegningsgrundlaget i både habitat- og fuglebeskyttelsesområderne. Indtil dialogen er afsluttet er Danmark forpligtet til at beskytte samt forvalte de samlede udpegede og gældende habitat- og fuglebeskyttelsesområder, med dertilhørende gældende udpegningsgrundlag.

7. Diverse

Sydvestjysk Landboforening påpeger, at det er af afgørende betydning, at landbrugsarealerne i og udenfor Natura 2000-områderne afvandes tilstrækkeligt til at sikre fortsat dyrkning og afgræsning.

Dansk Botanisk Forening mener at motorsavsrydninger gør mere skade end gavn mange steder, og at opfølgningen typisk er ringe.

Ærø Kommune mener, at retningslinjerne i Natura 2000-planerne bør forholde sig til om fossilfri skibsfart har mindre indvirkning på naturen end konventionel skibsfart.

Aarhus og Samsø Kommune anbefaler, at lovgivningen ændres, så udplantning af samtlige invasive arter fremadrettet forhindres. Bekæmpelse af alle andre arter end kæmpe bjørneklo forudsætter med den nuværende lovgivning en frivillig aftale med lodsejer. Staten opfordres til at overveje at ændre lovgivningen på området, så der skabes incitament til at bekæmpe de øvrige invasive arter indenfor såvel som udenfor Natura 2000-områderne. Det kunne eksempelvis undersøges, om "Bjørneklo-bekendtgørelsen" kan udvides til at gælde andre invasive arter, eller der kunne skabes et økonomisk incitament gennem tilskudsordninger, som målrettes bekæmpelse af invasive arter.

Guldborgsund Kommune ønsker teksturkort opdateret ifm. Lavbundsprojekter

Kolding Kommune anfører, at der bør ses på skovlovens bestemmelser om, hvor stor en andel af en fredskov, der må afgræsses.

Danmarks Naturfredningsforening Lolland bemærker at det er problematisk at det er oplandskommunerne der skal gennemføre vandplanindsatserne til sikring af forbedret vandkvalitet, ligesom de også står for spildevandshåndteringen, hvilket ikke vurderes at være optimalt ift. Smålandsfarvandet.

Fri Natur opfordrer til en saglig og gennemtænkt debat om den fremtidige natur i Danmark i stedet for den nuværende, som de mener i høj grad er præget af panik og hastelovgivning. Samtidigt ønsker de flere vildtkorridorer, Ramsar-områder, afgræsning af overdrev og afbrænding, og de mener, at der skal sættes på bæredygtigt træproduktion for at kunne afhjælpe klimakrisen.

To borgere mener, at arbejdet med afgræssede åbne arealer og urørt skov er spildt arbejde.

Miljøstyrelsens kommentarer

Miljøstyrelsen har noteret sig disse bemærkninger, som falder uden for rammerne af denne høring,